

Stora utskottet

Statsrådets redogörelse om EU-politiken

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om EU-politiken (SRR 7/2020 rd): Ärendet har remitterats till stora utskottet för betänkande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- utrikesutskottet UtUU 4/2021 rd
- finansutskottet FiUU 4/2021 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 21/2021 rd
- lagutskottet LaUU 6/2021 rd
- kommunikationsutskottet KoUU 14/2021 rd
- jord- och skogsbruksutskottet JsUU 9/2021 rd
- försvarsutskottet FsUU 3/2021 rd
- kulturutskottet KuUU 6/2021 rd
- social- och hälsovårdsutskottet ShUU 11/2021 rd
- ekonomiutskottet EkUU 19/2021 rd
- arbetslivs- och jämställdhetsutskottet AjUU 6/2021 rd
- miljöutskottet MiUU 9/2021 rd

Dessutom har stora utskottet fått meddelanden från grundlagsutskottet (PeVP 13/2021 vp, 26.2.2021), revisionsutskottet (TrVP 14/2021 vp, 18.5.2021), underrättelsetillsynsutskottet (TiVP 4/2021 vp, 9.4.2021) och framtidsutskottet (TuVP 5/2021 vp, 5.5.2021) om utskottens beslut att inte vidta åtgärder i ärendet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- minister Tytti Tuppurainen
- minister Thomas Blomqvist
- minister Tuula Haatainen
- minister Pekka Haavisto
- minister Timo Harakka
- minister Anna-Maja Henriksson

Betänkande StoUB 1/2021 rd

- minister Krista Kiuru
- minister Antti Kurvinen
- minister Mika Lintilä
- minister Jari Leppä
- minister Krista Mikkonen
- minister Maria Ohisalo
- minister Aino-Kaisa Pekonen
- minister Annika Saarikko
- minister Jussi Saramo
- minister Ville Skinnari
- minister Matti Vanhanen
- enhetschef Satu Keskinen, statsrådets kansli
- lagstiftningsråd Johannes Leppo, statsrådets kansli
- specialsakkunnig i EU-ärenden Heli Siivola, statsrådets kansli
- vicelantråd Harry Jansson, Ålands landskapsregering
- rättsakkunnig Anna-Lena Sjöberg, Ålands landskapsregering
- jämställdhetsombudsman Jukka Maarianvaara, Jämställdhetsombudsmannens byrå
- utredningschef Matleena Kniivilä, Naturresursinstitutet
- forskningsprofessor Jyrki Niemi, Naturresursinstitutet
- direktör Mari Pantsar, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- utredningschef Maria Vaalavuo, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- chef för Kompetenscentret för internationella ärenden Suvi Rasimus, Folkpensionsanstalten
- direktör Samu Seitsalo, Utbildningsstyrelsen
- ordförande Markku Ollikainen, Klimatpanelen
- äldre forskare Liisa Kulmala, Finlands Naturpanel
- professor Mikael Hildén, Finlands miljöcentral
- direktör för EU-ärenden Leena Sarvaranta, Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- verkställande direktör Markus Lahtinen, Pellervon taloustutkimus PTT
- forskningssamordnare, prognoschef Ilkka Kiema, Löntagarnas forskningsinstitut
- direktör Teija Tiilikainen, Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot
- direktör Mika Aaltola, Utrikespolitiska institutet
- chef för internationella ärenden Pekka Ristelä, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- chef för internationella ärenden Maria Häggman, STTK rf
- chef för internationella ärenden Markus Penttinen, Akava ry
- ledande expert Janica Ylikarjula, Finlands näringsliv rf
- direktionsens rådgivare Lauri Kajanoja, Finlands Bank
- chefekonom Mika Kuismanen, Företagarna i Finland rf
- chefekonom Jussi Ahokas, SOSTE Finlands social och hälsa rf
- direktör Ulla Karvo, Finlands Kommunförbund
- utvecklingschef Annukka Mäkinen, Finlands Kommunförbund
- chefekonom Timo Vesala, Kommunfinans Abp
- direktör, chefekonom Veli-Matti Mattila, Finanssiala ry
- direktör Timo Vuori, Centralhandelskammaren
- energi- och klimatchef Ahti Fagerblom, Skogsindustrin rf
- expert på påverkansarbete i EU Akseli Koskela, Teknologiindustrin rf

Betänkande StoUB 1/2021 rd

- miljöchef Tapani Veistola, Finlands naturskyddsförbund rf
- naturskyddsrådgivare Jussi Nikula, WWF Finland
- verksamhetsledare Tanja Risikko, Finlands universitetsrektorers råd UNIFI rf
- professor Hiski Haukkala
- biträdande professor i Europarätt och lagstiftningsforskning Emilia Korkea-aho
- professor Päivi Leino-Sandberg
- professor Elina Pirjatanniemi
- professor emeritus Matti Virén
- arbetslivsprofessor Vesa Vihriälä
- arbetslivsprofessor Martti Hetemäki
- tf. direktör för Centrum för Europaforskning Timo Miettinen
- politices doktor Peter Nyberg
- politices doktor Sixten Korkman
- docent i ekonomi Tuomas Malinen
- doktorand Antti Ronkainen, Helsingfors universitet
- chefsanalytiker Jan von Gerich, Nordea.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Ålands landskapsregering
- ledamot av Europaparlamentet Alviina Alametsä, Europaparlamentet
- ledamot av Europaparlamentet Laura Huhtasaari, Europaparlamentet
- ledamot av Europaparlamentet Sirpa Pietikäinen, Europaparlamentet
- ledamot av Europaparlamentet Henna Virkkunen, Europaparlamentet
- forskardoktor Anna Quarshie, Villmanstrand-Lahtis tekniska universitet LUT
- direktör Simo Tiainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Unga Europeer rf
- Finlands Gymnasistförbund rf
- Ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians rf
- Finlands studerandekårers förbund - SAMOK rf
- professor Janne Salminen
- professor Tuomas Ojanen
- professor Juha Raitio
- professor Jukka Snell
- professor Kaarlo Tuori.

Inget yttrande av

- Människorättscentret
- Diskrimineringsombudsmannens byrå
- Statens ekonomiska forskningscentral
- Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- professor Jarno Linnéll.

Stora utskottets arbetsdelegation har hört

- ledamot av kommissionen Jutta Urpilainen, Europeiska kommissionen
- Finlands ständiga representant vid EU, ambassadör Marja Rislakki, utrikesministeriet

Betänkande StoUB 1/2021 rd

- Finlands biträdande ständiga representant vid EU, ambassadör Minna Kivimäki, utrikesministeriet
- generaldirektör Timo Pesonen, Europeiska kommissionen.

Samband med andra handlingar

Betänkandet har beretts i stora utskottets arbetsdelegation.

Utöver redogörelsen (SRR 7/2020 rd) har stora utskottet vid behandlingen av betänkandet beaktat följande utredningar från statsrådet: E 3/2020 rd, EJ 1/2021 rd och EJ 5/2021 rd om konferensen om Europas framtid, E 119/2020 rd om strategin för EU:s säkerhetsunion, E 130/2020 rd om strategisk framsyn, E 152/2020 rd om en europeisk hälsounion och en läkemedelsstrategi, E 6/2021 rd om handlingsplanen för immateriella rättigheter, E 12/2021 rd om en handlingsplan för demokrati, E 13/2021 rd om utvecklingen av Schengenområdet, E 15/2021 rd om en agenda för terrorismbekämpning, E 18/2021 rd om en jämlikhetsunion, E 31/2021 rd om en översyn av handelspolitiken, E 14/2021 rd om stärkt tillämpning av stadgan om de grundläggande rättigheterna, E 34/2021 rd om fördjupning av bankunionen, E 47/2021 rd om anpassning till klimatförändringen, E 48/2021 rd om den europeiska vägen in i det digitala decenniet, E 64/2021 rd om bättre lagstiftning, E 68/2021 rd om regelbaserad multilateralism, E 86/2021 rd om datalagen och E 87/2021 rd om en strategi för ett fullt fungerande och motståndskraftigt Schengenområde.

Följande ställningstaganden av stora utskottet har beaktats vid behandlingen: StoUB 1/2009 rd, StoUB 1/2014 rd, StoUU 10/2011 rd, StoUU 1/2012 rd, StoUU 1/2013 rd, StoUU 3/2016 rd, StoUU 2/2017 rd, StoUU 9/2017 rd, StoUU 1/2018 rd, StoUU 11/2018 rd, StoUU 1/2019 rd, StoUU 2/2019 rd, StoUU 3/2020 rd, StoUU 4/2020 rd, StoUU 6/2020 rd, StoUU 8/2020 rd, StoUU 9/2020 rd, StoUU 1/2021 rd, StoUU 2/2021 rd.

Stora utskottet har vid ett möte den 23 april 2021 hört följande finländska ledamöter av Europaparlamentet:

- ledamot av Europaparlamentet Heidi Hautala
- ledamot av Europaparlamentet Eero Heinäluoma
- ledamot av Europaparlamentet Laura Huhtasaari
- ledamot av Europaparlamentet Elsi Katainen
- ledamot av Europaparlamentet Miapetra Kumpula-Natri
- ledamot av Europaparlamentet Silvia Modig
- ledamot av Europaparlamentet Ville Niinistö
- ledamot av Europaparlamentet Mauri Pekkarinen
- ledamot av Europaparlamentet Sirpa Pietikäinen
- ledamot av Europaparlamentet Nils Torvalds
- ledamot av Europaparlamentet Henna Virkkunen.

Stora utskottet ordnade den 9 juni 2021 tillsammans med grundlagsutskottet ett gemensamt seminarium om författnings- och EU-rättsliga aspekter på riksdagens och statsrådets EU-beslutsfattande. Vid seminariet hördes professor Tuomas Ojanen, professor Janne Salminen, professor Juha Raitio, professor Jukka Snell och professor emeritus Kaarlo Tuori.

Betänkande StoUB 1/2021 rd

Stora utskottet genomförde den 27 augusti 2021 ett samråd med Europaforumet i Åbo gällande konferensen om Europas framtid. Vid samrådet hördes följande medlemmar i riksdagens delegation till framtidskonferensen: Eveliina Heinäluoma, Jani Mäkelä, Elina Valtonen och Jouni Ovaska. Vid evenemanget hördes också Ninni Norra, Finlands medborgarrepresentant vid framtidskonferensen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I INLEDNING

(1) Statsrådet har lämnat riksdagen en EU-redogörelse med titeln "Ett starkt och enhetligt EU — mot mer hållbarhet inom Europeiska unionen". I redogörelsen behandlas de viktigaste fleråriga riktlinjerna för utvecklingen av EU och Finlands ställning i EU, inklusive medverkan i konferensen om Europas framtid. Redogörelsen utgår från regeringsprogrammets EU-politiska prioriteringar, och dess viktigaste tema är starkare funktionsförmåga och kriställighet i EU. Redogörelsen förenar EU:s åtgärder med globala frågor, av vilka de viktigaste är de föränderliga relationerna mellan stormakterna, kampen mot klimatförändringen och uppnåendet av FN:s mål för hållbar utveckling (Agenda 2030). Finlands mål är ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart EU som är världens mest konkurrenskraftiga klimatneutrala ekonomi.

1 Redogörelsens betydelse

(2) Stora utskottet ser positivt på att statsrådet har återupptagit sin praxis att lämna en EU-redogörelse varje valperiod.¹ Stora utskottet anser det vara viktigt att riksdagen en gång per valperiod har möjlighet att behandla Finlands EU-politik som en övergripande helhet. Stora utskottet upprepar sin bedömning (StoUB 1/2014 rd) att de bästa tidpunkterna för den EU-politiska redogörelsen är första hälften av regeringsperioden eller innan EU inleder den nya institutionella cykeln efter Europaparlamentsvalet, alternativt när det sker betydande förändringar i EU:s verksamhet. Stora utskottet konstaterar att riksdagen, när den godkänner stora utskottets betänkande om redogörelsen, fastställer de fleråriga strategiska målen för Finlands EU-politik. Betänkandet styr Finlands inflytande i beslutsprocesserna i EU genom prioritering av ärenden, ger våra europeiska partner information om Finlands EU-politik och stärker dialogen mellan statsrådet och riksdagen i EU-frågor. Stora utskottet instämmer i lagutskottets bedömning (LaUU 6/2021 rd) att de ståndpunkter som framförs i redogörelsen vid behov måste kompletteras med sektorspecifika och projektspecifika årliga EU-påverkansstrategier, som överlämnas till riksdagen i form av E-skrivelser enligt 97 § i grundlagen. Det väsentliga är att riksdagens möjlighet att aktivt styra Finlands EU-politik kvarstår under alla omständigheter.

¹ Den föregående EU-politiska redogörelsen lämnades till riksdagen 2013. Under valperioden 2015—2019 behandlade riksdagen de projekt som är centrala med tanke på Finlands inflytande i EU utifrån påverkansstrategier överlämnade i form av E-skrivelser enligt 97 § i grundlagen.

Betänkande StoUB 1/2021 rd

2 Koppling till konferensen om Europas framtid

(3) Stora utskottet anser det vara motiverat att redogörelsen är kopplad till konferensen om Europas framtid. Konferensen inleddes våren 2021 och där förs en debatt om Europas prioriteringar. Det främsta målet är att höra medborgarnas åsikter bland annat om hälsofrågor, klimatförändringen och andra miljöutmaningar, ekonomi, stärkande av social rättvisa och sysselsättning, jämlikhet, solidaritet mellan generationerna, den digitala omställningen, gemensamma värderingar och rättsstatsprincipen, migration och säkerhet samt utbildning, kultur, ungdomsfrågor och idrott. Konferensens slutsatser kommer att rapporteras våren 2022 under Frankrikes EU-ordförandeskap. Stora utskottet konstaterar att framtidskonferensen ger ett bra tillfälle att stärka den offentliga debatten om EU och öka medborgarnas delaktighet i EU-politiken. Det är angeläget att statsrådet aktivt deltar i debatten om EU:s framtid och för egen del genomför framtidskonferensens medborgarcentrerade handlingsmodell. Detta är också en uppgift för riksdagen.

(4) Stora utskottets ståndpunkter i detta betänkande utgör en del av ställningstagandet om framtidskonferensen. Framöver kommer stora utskottets ställningstaganden till de frågor som tas upp i framtidskonferensen huvudsakligen att ske enligt de förfaranden som avses i 96 och 97 § i grundlagen. Utskottet deltar i framtidskonferensens arbete också inom ramen för Konferensen mellan parlamentariska organ för EU-frågor (Cosac), en konferens för de nationella parlamentens EU-utskott och ledamöter av Europaparlamentet. Dessutom har de ledamöter i riksdagens delegation som utsetts till framtidskonferensen ålagts att föra diskussioner med stora utskottet eller dess sektion före och efter framtidskonferensens sessioner (PmNP 55/2021 vp, 28.5.2021).

3 Ålands landskapsregerings ståndpunkt

(5) Stora utskottet har hört Ålands landskapsregering om redogörelsen och mottagit ett skriftligt yttrande i frågan. Landskapsregeringen anser att redogörelsen behandlar många frågor som är viktiga för den. Landskapsregeringen fäster uppmärksamhet vid att man vid genomförandet av EU-program och användningen av medel måste säkerställa att de effektivt kan användas också i små självstyrande områden som Åland. När det gäller konferensen om Europas framtid anser Ålands landskapsregering att företrädare för regionala parlament som genomför EU-lagstiftning bör delta i plenarsessionerna. Dessutom bör man i samband med en eventuell revidering av EU:s valrättsakt återkomma till frågan om en egen ledamot för Åland i Europaparlamentet. En egen ledamot behövs för att landskapet ska kunna bevaka sina intressen.

(6) Stora utskottet anser att det är viktigt att landskapet Åland hörs på bred front om EU:s utveckling, att landskapets konstitutionella ställning beaktas och att Ålands möjligheter att påverka trygghet också i övrigt vid genomförandet av Finlands EU-politik så att landskapet kan framföra sin ståndpunkt i ett tidigt skede av den nationella beredningen. I avsaknad av enhetliga europeiska valbestämmelser regleras valkretsen för ledamöter i Europaparlamentet som väljs i Finland nationellt i vallagen (714/1998), och frågan om ändringar i den nationella lagstiftningen ingår inte i stora utskottets behörighet.

Betänkande StoUB 1/2021 rd

4 Betänkandets uppläggning

(7) Fokus i det här betänkandet ligger på att utvärdera de mål för den nationella EU-politiken som anges i redogörelsen (kapitel V). Först behandlar utskottet EU-medlemskapets betydelse och dess utveckling (kapitel II) samt den externa lägesbilden och de interna utvecklingstendenser i EU som betänkandet tar avstamp i (kapitlen III och IV). Slutligen går utskottet in på Finlands inflytande i EU (kapitel VI) och riksdagens roll i att utforma Finlands EU-politik (kapitel VII).

II FINLAND SOM MEDLEM I EUROPEISKA UNIONEN

(8) Stora utskottet instämmer i statsrådets ståndpunkt att EU-medlemskapet dels har förankrat Finland i den europeiska värdegemenskap som Finland hör hemma i med tanke på sin samhällsstruktur, sin historiska tradition och sina värderingar, dels har stärkt vårt lands position som en del av en union som agerar globalt.

1 Grunden för medlemskapet

(9) Stora utskottet anser att EU-medlemskapet är det viktigaste politiska valet som definierar Finlands internationella ställning. Utgångspunkterna för den europeiska integrationsutvecklingen är främjandet av internationell fred och internationellt samarbete samt ett allt intensivare samarbete mellan de europeiska folken (RP 135/1994 rd om Finlands anslutning till Europeiska unionen). EU är ett fredsprojekt och en värdegemenskap vars grundläggande värderingar är demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen.

(10) Stora utskottet konstaterar att EU-medlemskapet finns inskrivet som en av de grundläggande statliga lösningarna i vår konstitution och statsordning. Enligt 1 § i grundlagen är Finland en suverän republik som deltar i internationellt samarbete i syfte att säkerställa fred och mänskliga rättigheter samt i syfte att utveckla samhället, och är medlem i Europeiska unionen. Sakkunniga har lyft fram att EU-medlemskapet har blivit en etablerad utgångspunkt för tolkningen av grundlagen. Detta gäller i synnerhet tolkningen av Finlands suveränitet. EU-medlemskapet är en viktig och etablerad form av mellanstatligt samarbete för Finland. Grundlagsutskottet har karakteriserat EU-medlemskapets betydelse med tanke på suveräniteten på så sätt att Finland som medlem av Europeiska unionen utövar en del av sin suveränitet tillsammans med andra suveräna medlemsstater till förmån för det europeiska samarbetet (GrUU 14/1994 rd, GrUU 36/2006 rd, GrUU 9/2006 rd, GrUU 38/2001 rd och GrUU 13/2008 rd). Genom EU-medlemskapet gick vi i Finland nationellt in för att ta hand om en del av de frågor som gäller Finland genom att nyttja formerna för EU-samarbete, solidariskt främja gemensamt överenskomna mål och respektera principen om lojalt samarbete enligt artikel 4.3 i fördraget om Europeiska unionen.

2 Medlemskapets betydelse

(11) Stora utskottet upprepar sin långvariga ståndpunkt (StoUB 1/2009 rd och StoUB 1/2014 rd) att EU för Finland och de övriga medlemsstaterna utgör en viktig nivå för gemensam verksamhet och skapar välstånd, stabilitet och säkerhet. EU är ett centralt element i Finlands ekonomi samt säkerhets- och handelspolitik.

Betänkande StoUB 1/2021 rd

(12) Stora utskottet konstaterar att som ett öppet samhälle och en liten ekonomi som är beroende av export och investeringar har Finland alltid varit tvunget att på ett betydande sätt anpassa sig själv och sin verksamhet till utvecklingen utanför landets gränser. Av de alternativ som står till buds erbjuder inget annat arrangemang än EU-medlemskapet vårt land lika effektiva medel för att skydda nationella intressen, organisera vårt lands förbindelser med omvärlden och utveckla det europeiska samarbetet. EU-medlemskapet gör det möjligt för Finland att främja sina ståndpunkter och delta i sådana förhandlingar där de beslutade åtgärderna i vilket fall som helst direkt eller indirekt påverkar vårt land. Som EU-medlem har Finland större inflytande och bättre tillgång till information också i internationella frågor. EU är en av de största ekonomiska samarbetsområdena och en betydande global aktör som bättre än en enskild medlemsstat kan påverka globala frågor och trygga gemensamma intressen. EU främjar säkerhet i vid bemärkelse och är således också en säkerhetspolitisk gemenskap. Det ligger i Finlands intresse att vara med i EU och stärka denna säkerhet.

(13) Stora utskottet anser att grunden för Finlands EU-medlemskap är nära kopplad till den totala nytta som medlemskapet har för Finland. Nyttan ska inte bedömas mot vårt lands nettobetalningsandel av EU:s budget, utan mot det realekonomiska utfallet och i vidare bemärkelse sådana offentliga nyttigheter som EU-medlemskapet erbjuder och som inte lika effektivt kan uppnås genom nationella åtgärder eller medelsanvändning (StoUB 1/2009 rd, StoUB 1/2014 rd, StoUU 3/2016 rd, StoUU 2/2017 rd, StoUU 9/2017 rd, StoUU 6/2020 rd och StoUU 8/2020 rd).

(14) Stora utskottet bedömer att EU-medlemskapet har stärkt Finlands levnadsstandard och medborgarnas välfärd och stött den ekonomiska tillväxten i Finland på ett sätt som överstiger kostnaderna för EU-medlemsavgiften. Som EU-medlem drar Finland nytta av att få tillträde till den inre marknaden med över 500 miljoner konsumenter och av att hinder för handel och investeringar undanröjs mellan medlemsstaterna. Cirka 60 procent av vår export riktar sig till EU-länderna, och Finlands och de övriga medlemsstaternas ekonomier inklusive värdekedjor och leveranskedjor är nära kopplade till varandra. EU har också hand om vår handelspolitiska intressebevakning. Genom en fungerande inre marknad och en gemensam handelspolitik ger EU oss stabilitet och ökar vår bruttonationalprodukt med 16—47 miljarder euro per år och den totala handeln med 9—26 procent (RP 260/2020 rd om godkännande av rådets beslut 2020/2053 om systemet för egna medel). Den samordnade EU-lagstiftningen garanterar också en stabil omvärld och jämlika verksamhetsbetingelser för EU-medborgare, näringsidkare, myndigheter och andra aktörer i stället för att länderna skulle ha separat lagstiftning och separata internationella handels- och handelsavtal.

(15) EU-medlemskapet har dessutom gett oss bland annat låga räntor, frihet att som EU-medborgare resa och arbeta och inom ramen för programmet Erasmus studera inom EU samt betydande finansiella resurser för nationella forsknings- och innovationsprojekt. Genom EU:s rymdprogram Copernicus har Finland också fått oberoende tillgång till strategisk geografisk information som stöder många politikområden på nationell och regional nivå.

3 Integrationsutvecklingen

(16) Stora utskottet konstaterar att Finland och EU i dag på många sätt är annorlunda än i början av vårt medlemskap. Vår ansökan om medlemskap år 1992 inföll under den allvarligaste reces-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

sionen i Finlands historia. Nuförtiden är Finland ett av EU:s mest välbärgade länder och en av netobetalandena till EU:s budget. EU har för sin del utvecklats till en allt tätare gemenskap inom flera sektorer. Denna utveckling har inte varit oberoende av Finland, utan som EU-medlem har Finland aktivt deltagit i beslutsfattandet om EU. Riksdagen har på ett centralt sätt deltagit i fastställandet av Finlands mål under hela EU-medlemskapet under de former som vår konstitution förutsätter. Via stora utskottet har Finland företrätts i EU av statsrådet, som ansvarar inför riksdagen.

(17) **Institutionella förändringar.** Under de första 15 åren av Finlands EU-medlemskap, fram till ikraftträdandet av Lissabonfördraget (2009), genomfördes en serie reformer av EU:s beslutsprocesser och institutionella strukturer. Beslutet om att Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna ska vara rättsligt bindande, den stärkta rollen för Europaparlamentet, inrättandet av en gemensam utrikestjänst, det utökade beslutsförfarandet med kvalificerad majoritet och utvidgningen av EU:s verksamhet kan i huvudsak anses ha legat i linje med Finlands mål. Lissabonfördraget stärkte också Europeiska rådets roll i att fastställa strategiska riktlinjer för EU-politiken. Rådet består av medlemsstaternas stats- och regeringschefer.

(18) **Anslutningen till Schengenområdet.** Finland undertecknade fördraget om anslutning till Schengenområdet i december 1996. Schengenregelverket började tillämpas i Finland i mars 2001. Schengenregelverket, som senare integrerades i EU:s grundfördrag, gör det möjligt för människorna att passera Schengengränserna utan kontroller vid landgränser, på flygplatser och i hamnar.

(19) **Euron, den gemensamma valutan.** Finland anslöt sig till den tredje etappen av Ekonomiska och monetära unionen (EMU) som ett av de första länderna den 1 januari 1999. Då fastslogs valutakurserna mellan de deltagande länderna. Den gemensamma valutan, euron, infördes i Finland 2002. För närvarande är euron officiell valuta i 19 EU-länder. Det är världens näst mest använda valuta. Dagligen används den av cirka 340 miljoner människor.

(20) **Hanteringen av finanskrisen.** Efter det att den globala finanskrisen 2009–2010 lett till en bank- och skuldcrisis i euroområdet utvecklade EU samordningen av medlemsstaternas ekonomiska politik och vissa mekanismer som stöder den finansiella stabiliteten i euroområdet (särskilt Europeiska stabilitetsmekanismen ESM). EMU:s verktyg för att lösa problemen hade nämligen visat sig vara otillräckliga. Utvecklingen av en bankunion som baserar sig på investeransvar och en kapitalmarknadsunion i anslutning till den pågår fortfarande. Genom att utveckla bankunionen och kapitalmarknaden strävar man efter att effektivisera banktillsynen och krishanteringen, isolera problemen inom banksektorn och den offentliga sektorn i enskilda länder, skapa ett gemensamt insättningsgarantisystem och förbättra tillgången till kapital. Alla dessa åtgärder har stöttats av Europeiska centralbankens (ECB) självständiga finansmarknadstransaktioner och andra åtgärder. Resolutionsåtgärderna har ansetts vara lyckade när det gäller att stödja stabiliteten i euroområdet, men de har visat på skiljelinjer mellan medlemsstaterna och har haft negativa sociala följdverkningar i de olika medlemsstaterna.

(21) **Storbritanniens utträde ur EU.** Under Finlands medlemskap har EU utvidgats till en union med 28 medlemsstater. För närvarande finns det 27 medlemsstater efter Storbritanniens utträde ur EU den 31 januari 2020. Utträdesavtalet och handels- och samarbetsavtalet som trädde i kraft i maj 2021 fastställer de nya relationerna mellan EU och Storbritannien. Förhållandet är klart mer

Betänkande StoUB 1/2021 rd

avlägset än det var när Storbritannien var medlem i EU. Vid förhandlingarna om utträde var medlemsstaterna eniga om att länder utanför unionen inte kan få de förmåner som ett medlemskap innebär. Alla frågor kring utträdet har ännu inte lösts, och man räknar med att de fortsatta förhandlingarna ännu kommer att pågå under en längre tid. Stora utskottet instämmer i de utfrågade sakkunnigas bedömning om att Storbritanniens utträde ur EU inte låg i Finlands intresse. Utträdet försvagade EU:s starka sidor inom säkerhets- och försvarspolitik. Finland förlorade också en av sina viktigaste partner i frågor som gäller den inre marknaden och handelspolitiken, vilket har ökat behovet av mer aktiva kontakter med nya partnerländer.

(22) *Återhämtningspaketet.* Ett återhämtningsinstrument med tillhörande lagstiftning förhandlades fram sommaren 2020 i ett läge där coronapandemin hade lett till en global ekonomisk kris. Något liknande arrangemang hade inte tidigare genomförts på EU-nivå. Återhämtningspaketet och den anknyttande fleråriga budgetramen har setts av sakkunniga som ett uttryck för solidaritet mellan medlemsstaterna och ett tecken på förmåga att finna lösningar och vilja att stärka EU mitt under en allvarlig kris. Sakkunniga har bedömt att redan planerna på ett återhämtningsinstrument hjälpte flera medlemsstater att genomföra omfattande stödåtgärder med hjälp av nationell upplåning som inte hade varit möjlig enbart med centralbanksstöd. Om man inte hade vidtagit gemensamma åtgärder kunde instabiliteten i EU:s ekonomi ha ökat. Risken för en krissituation på finansmarknaden var uppenbar. Vid sakkunnigutfrågningar har det också ansetts att återhämtningspaketet stöder den ekonomiska återhämtningen i EU genom att påskynda övergången till en ny fas där EU:s ekonomiska utveckling och konkurrenskraft bygger på grön hållbar tillväxt och digital ekonomi. Om den finansiering som grundar sig på återhämtningspaketet används effektivt för att modernisera ekonomin och användningen av medlen också är förenad med andra reformer, kan utvecklingsutsikterna för de länder som får finansiering förbättras avsevärt.

III LÄGESBILD

(23) Statsrådet utgår med fog från att Finlands EU-politiska mål ska kopplas till mer omfattande frågor än utvecklingen inom EU. EU:s åtgärder på kort och medellång sikt måste bygga på utsikterna på längre sikt och en strategisk analys som identifierar fakta (FrUU 3/2021 rd — E 130/2020 rd). EU måste också kunna svara på framtida utmaningar.

1 Klimatförändring och förlust av den biologiska mångfalden

(24) Det internationella forskarsamfundet (den mellanstatliga panelen för klimatförändringar IPCC och den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster IPBES) framhåller hur brådskande och nödvändigt det är att vidta internationella klimatåtgärder och återställa ekosystemen. Enligt IPCC är den globala uppvärmningen redan långt framskriden och går snabbare än väntat. De globala koldioxidutsläppen måste ha nått nollnivå kring 2050. Neutralitet i fråga om alla andra växthusgaser måste uppnås senare men så snart som möjligt under detta sekel. Klimatet har i genomsnitt blivit en dryg grad varmare sedan förindustriell tid, men i det arktiska området går uppvärmningen dubbelt snabbare. Enligt forskare vid Meteorologiska institutet hör Finland till de områden där uppvärmningen sker snabbast. Temperaturförändringarna på grund av klimatförändringen blir en kedjereaktion som inverkar negativt på olika natursystem. Minskningen av den biologiska mångfalden, det vill säga förlusten av arter, och klimatförändringen är nära sammankopplade med varandra: när det sker en försämring i fråga om den ena, för-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

värras också den andra. Artförlusten och föroreningarna har oåterkalleliga skadliga konsekvenser för livsmedelssäkerheten, tillgången till rent vatten, hälsan och livskvaliteten. De stigande temperaturerna, de allt starkare väderfenomenen och förlusten av biologisk mångfald medför också enorma ekonomiska kostnader för EU. Världsekonomin klassificerar klimatförändringen och artförlusten bland de allvarligaste riskerna för mänskligheten. Förändringarna påverkar de ekonomiska strukturerna, den internationella handeln och produktionskedjorna och försvårar ekonomiska prognoser.

2 Den säkerhetspolitiska miljön

(25) Utfrågade sakkunniga har påpekat att det pågår en omfattande förändringsprocess i den internationella politiken och världsekonomin som försvagar den multilaterala och regelbaserade internationella ordningen och skärper det säkerhetspolitiska läget. Instabiliteten i omvärlden påverkas särskilt av den ökande geoekonomiska konkurrensen och geopolitiska motsättningen mellan stormakterna samt av det faktum att maktpolitiken blir multipolär. I centrum för maktpolitiken står konkurrensen mellan Förenta staterna och Kina om ett globalt politiskt och ekonomiskt ledarskap, vilket tvingar EU att ompröva sin positionering i förhållande till stormakterna. Förenta staternas utrikes- och säkerhetspolitiska uppmärksamhet riktas mot Kina och Asien i vidare bemärkelse, trots att president Bidens regering vill intensifiera sina transatlantiska handelsförbindelser med EU. Kina försöker i sin tur öka sitt politiska inflytande och bestämma spelreglerna för samarbetet i enlighet med sina egna intressen genom stora investeringar och utlåning över hela världen. Detta har försvagat EU:s förmåga att påverka i globala sammanhang. Samtidigt har relationerna mellan EU och Ryssland försvagats och relationerna mellan Kina och Ryssland till viss del intensifierats. Kina är både en samarbetspartner och en konkurrent till EU. EU har inte kunnat hålla jämna steg med Kina och Förenta staterna, utan har börjat släpa efter inom vissa typer av teknisk utveckling och teknisk konkurrenskraft.

(26) EU:s ställning utmanas också av terrorism, cyberhot och en starkare hybridpåverkan bland annat på så sätt att migration har gjorts till ett instrument för påtryckning mot EU och dess medlemsstater. Dessutom ökar instabiliteten av den ojämna fördelningen av nyttan av globaliseringen, instabiliteten i samhällen och konflikterna i exempelvis Nordafrika, Mellanöstern och östra Europa, som i Ukraina, och i Afghanistan efter det att talibanerna åter tagit över makten i augusti 2021. Förenta staternas snabba och så gott som ensidiga tillbakadragande ledde till att läget i Afghanistan snabbt tillspetsades. Det kom som en överraskning för EU-länderna, och det europeiska samarbetet för att få kontroll över situationen var inte tillräckligt.

3 Coronapandemin

(27) Coronapandemin har fortfarande betydande hälsomässiga, ekonomiska och sociala konsekvenser inom EU och i hela världen. Pandemin har ökat instabiliteten i samhället, den ekonomiska och sociala ojämlikheten och fattigdomen. Ett problem har också varit den ojämna fördelningen av vacciner mellan länder och världsdelar. I vissa länder har pandemin också försvagat den inre stabiliteten och säkerheten, fullföljandet av de mänskliga rättigheterna, demokratins utveckling och jämställdheten mellan könen. De negativa ekonomiska konsekvenserna av pandemin har varit omfattande. Coronapandemin har enligt IMF varit det värsta slaget mot världsekonomin sedan den stora depressionen på 1930-talet. Återhämtningen är ojämn inom EU, men alla medlems-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

stateras ekonomier väntas nästa år åter nå upp till samma nivå som före krisen. Enligt de senaste uppskattningarna har den ekonomiska återhämtningen i euroområdet fortsatt varit stark. Enligt OECD finns Finland bland de länder som återhämtar sig snabbast från coronakrisen.

(28) Coronapandemin har främjat EU:s digitala utveckling och nyttjandet av ny teknik. Samtidigt har den synliggjort sårbarheterna i EU:s digitala miljö, bland annat beroendet av teknik som utvecklats utanför Europa och de negativa effekterna av desinformation för de demokratiska samhällena. Pandemin har också stört de globala produktionskedjorna när det gäller tillgången till läkemedel, medicinska produkter, mikrochips och halvledare och framhävt behovet av att diversifiera produktionskedjorna och stärka den strategiska produktionskapaciteten och de strategiska lagren. Restriktionerna vid EU:s inre och yttre gränser på grund av hälsosäkerheten har också orsakat allvarliga störningar i den inre marknadens och Schengenområdets funktion.

4 Migration

(29) Migration är fortfarande ett betydande och mångfasetterat fenomen som innefattar frågor kring individers och samhällets välfärd och säkerhet. En del av migrationen är reglerad och förutsägbar migration som utgår från mållandets behov och som kan ha en positiv inverkan på ursprungs- och mottagarländernas situation och utveckling. Arbetskraftsinvandring av kompetent arbetskraft kan exempelvis vara en del av lösningen för att upprätthålla försörjningskvoten i samhällen där befolkningen åldras. En annan typ av migration är den omständighetsberoende oreglerade migration som kan orsaka instabilitet inom och mellan stater. De centrala utmaningar och kriser som beskrivs ovan, såsom klimatförändringen, instabiliteten och konflikterna samt ojämlikhet, fattigdom, förföljelse och kränkningar av de mänskliga rättigheterna, påverkar migrationen. Antalet flyktingar i världen är nu större än någonsin tidigare, och de humanitära behoven har ökat snabbt. Vid utfrågningen av sakkunniga bedömdes det att den senaste utvecklingen och den försämrade säkerhetssituationen i Afghanistan sannolikt också kommer att påverka migrationen till Europa.

IV UTVECKLINGSTRENDER INOM EU

(30) I likhet med statsrådet anser stora utskottet att EU-institutionernas faktiska maktförhållanden och arbetssätt har varit stadda i förändring allt sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Stora utskottet konstaterar att dessa ändringar måste beaktas i den strategiska planeringen av den nationella EU-politiken. EU måste också kunna svara mot medborgarnas behov och förväntningar.

1 Europeiska rådet

(31) Stora utskottet instämmer i den bedömning som gjordes vid utfrågningen av sakkunniga om att Lissabonfördraget och de ovan beskrivna åtgärderna för att finna lösningar på kriser har lyft fram Europeiska rådets roll och betydelse som EU:s viktigaste maktkoncentration och vägledare för EU-politiken. Även om betydelsen av samarbetet mellan Tyskland och Frankrike inte kan förringas, är det fortfarande viktigt att kompromisser byggs upp mellan alla medlemsstater. Europeiska rådet handlar i stor utsträckning i enlighet med konsensusprincipen. Därför har enskilda länder, också Finland, en stark position i beslutsfattandet. Detta anses ha ökat EU:s mellanstatliga karaktär i stället för den gemenskapsmetod som grundar sig på Europeiska kommissionens initi-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

ativrätt. Vid utfrågningen av sakkunniga bedömdes det att Europeiska rådets ökade roll har stärkt EU:s beslutsförmåga i situationer där samordningen av medlemsstaternas ståndpunkter inte hade framskridit utan förhandlingar mellan stats- och regeringscheferna. Samtidigt har den ökande mellanstatliga karaktären ökat oförutsägbarheten, eftersom de beslut som fattas inom EU är mer beroende av enskilda EU-länders inrikespolitik än tidigare.

2 Strategiska Europeiska kommissionen

(32) Europeiska kommissionen, som har till uppgift att oavhängigt företräda EU:s intressen, har reagerat på Europeiska rådets stärkta roll genom att anpassa sin praxis. Kommissionen har utnyttjat sin initiativrätt efter mer omfattande prövning än tidigare genom att koncentrera sina förslag till de strategiska frågor som den anser vara mest relevanta för genomförandet av sitt arbetsprogram och som den anser ger det största mervärdet i förhållande till de nationella åtgärderna. Bland annat framgår det av kommissionens ordförande Ursula von der Leyens tal till Europaparlamentet om tillståndet i unionen 2021 att den gröna omställningen till ett klimatneutralt samhälle och hållbar tillväxt, den digitala omvälvningen och stärkandet av EU:s resiliens och säkerhets- och försvarspolitik i allt högre grad ligger i fokus för kommissionens verksamhet som genomgripande tväradministrativa teman inom de olika politikområdena.

3 Europaparlamentet

(33) Europaparlamentet utövar sina befogenheter enligt Lissabonfördraget fullt ut och är en allt viktigare faktor när det gäller att lägga fast innehållet i EU-lagstiftningen och främja integrationen. Sakkunniga har betonat att kommissionens verksamhet efter Europaparlamentsvalet 2019 inte längre kan grunda sig enbart på stöd från de två största grupperna i parlamentet, EPP och S&D. De andra politiska gruppernas betydelse väger nu tyngre än tidigare.

4 Europeiska unionens råd och sammanhållningen mellan medlemsstaterna

(34) Europeiska unionens råd, det vill säga det ministerråd där medlemsstaterna representeras av regeringsmedlemmar, är fortfarande ett av EU:s viktigaste beslutande organ. Rådet fattar oftast beslut om EU-lagstiftningen i vanlig lagstiftningsordning tillsammans med Europaparlamentet. Beslutsprocessen löper i regel bra mellan medlemsstaterna i rådet inom de olika politikområdena. Den huvudsakliga formen av beslut med kvalificerad majoritet garanterar att behandlingen av ärenden går framåt också i svåra frågor. Det finns dock utmaningar när det gäller att samordna medlemsstaternas ståndpunkter, särskilt när det gäller migration, ekonomi och klimat, och alla initiativ går inte så snabbt framåt. Stora utskottet ser det som oroväckande att en del av de frågor som delar medlemsstaterna gäller engagemanget för EU:s grundläggande värderingar såsom respekten för mänskliga rättigheter och grundläggande fri- och rättigheter, de grundläggande principerna för demokrati, rättsstatsprincipen, jämställdheten och behandlingen av minoriteter. Sakkunniga har konstaterat att inte heller EU:s yttre åtgärder har varit konsekventa eller grundat sig på värderingarna. EU:s förmåga att möta utmaningar utifrån har försvårats av att rådet ibland har haft svårt att nå samförstånd på grund av den enhällighet som krävs i frågor som gäller EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (Gusp). Kravet på enhällighet har dessutom bedömts öka tredjeländers strävanden att via enskilda medlemsstater påverka EU:s beslutsfattande. Det

Betänkande StoUB 1/2021 rd

finns också utmaningar i handelspolitiken när avtal ska sättas i kraft, trots att EU på grund av sin exklusiva behörighet har starkare institutionell autonomi i handelspolitiken.

5 EU-medborgarnas förväntningar

(35) Enligt Eurobarometern (2021) vill majoriteten av invånarna i alla medlemsstater att medborgarnas synpunkter beaktas bättre i beslut som fattas om EU:s framtid. Som EU:s största styrkor ser européerna demokratin, respekten för de mänskliga rättigheterna och rättsstaten samt dess maktposition inom ekonomi, industri och handel. Klimatförändringen anses vara den största globala utmaningen som påverkar EU:s framtid. Också säkerhets- och hälsofrågor anses vara viktiga. EU-medborgare förväntar sig ledarskap av EU för att lösa globala problem.

V FINLANDS MÅL I EU-POLITIKEN

(36) Stora utskottet konstaterar att tre aspekter måste beaktas i den nationella målsättningen: Finlands nationella intressebevakning och vilka europeiska mål och värderingar Finland vill främja som medlem i EU och hur Finland vill att EU ska påverka den globala utvecklingen. Stora utskottet anser att redogörelsen till denna del är lyckad, men anser det nödvändigt att fördjupa och utvidga det nationella målupplägget i underkapitel 1—14.

1 Utgångspunkter

(37) Stora utskottet konstaterar att EU måste svara på den förändring i omvärlden som beskrivs i kapitel III genom att stärka sin strategiska funktionsförmåga, stödja sig på sina gemensamma värderingar och målmedvetet främja sina mål. Ett stabilt, trovärdigt, internt och externt sammanhållet och handlingskraftigt EU ligger i Finlands intresse. I likhet med statsrådet anser stora utskottet att EU måste utvecklas, dess funktionsförmåga effektiviseras och sammanhållning främjas i första hand inom ramen för bestämmelserna i de nuvarande EU-fördragen så att alla de möjligheter som fördragen erbjuder utnyttjas. Att säkerställa jämlikhet mellan medlemsstaterna och balansen mellan institutionerna är fortfarande centrala principer för EU:s utveckling. Det ligger i ett litet medlemslands intresse att kommissionen även i fortsättningen har en ledamot från varje medlemsstat. Att Europeiska rådet bibehåller sin position och prövningsrätt när det gäller att föreslå kommissionens ordförandekandidat är också viktigt med tanke på Finlands inflytande. Rådets ordförande måste ha både Europaparlamentets och medlemsstaternas förtroende.

(38) Stora utskottet anser att EU måste koncentrera sig på frågor där gränsöverskridande samarbete mellan EU-länder ger mervärde jämfört med nationella åtgärder. EU:s verksamhet begränsas också av subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen: EU får inte vidta åtgärder som kan skötas effektivare på medlemsstatsnivå, och EU:s åtgärder får inte gå utöver vad som behövs för att uppnå målen i EU-fördragen. Stora utskottet anser att EU måste bygga sin verksamhet på sina egna styrkor, bland annat en öppen inre marknad, en regelbaserad och ansvarsfull handelspolitik och en position som föregångare inom klimatåtgärder. EU måste också stärka sin egen resiliens, vilket i hög grad är kopplat till målet om EU:s strategiska autonomi, dvs. EU:s förmåga att hantera ömsesidigt beroende med tredjeländer. Stora utskottet stöder en horisontell förstärkning av EU:s strategiska autonomi inom EU:s olika politikområden, så länge dess genomförande inte innebär protektionism och inte äventyrar den öppna inre marknadens funktion. Målet för den stra-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

tegiska autonomin måste vara ett regelbaserat EU som kan samarbeta och i krissituationer förblir handlingskraftigt också på egen hand. Det är fråga om ett mål vid sidan av integrationsutvecklingen och projektet med den inre marknaden, där EU är en stark global aktör som kan svara på internationella utmaningar och främja stabiliteten och välståndet i Europa på ett hållbart sätt.

2 Värdegrund

(39) Stora utskottet anser att genomslagskraften och godtagbarheten i fråga om EU:s verksamhet bygger på de gemensamma värderingar som definieras i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen, nämligen frihet, demokrati, rättsstatsprincipen, jämlikhet och respekt för människovärdet och de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Utskottet noterar att EU:s och medlemsstaternas verksamhet ska vara förenlig med dessa grundläggande värderingar. Brister i genomförandet av dem ökar inte bara de europeiska samhällenas och EU:s sårbarhet, utan försvagar också EU:s trovärdighet och inflytande som global aktör. Finland måste aktivt stärka genomförandet av värderingarna i EU:s verksamhet.

(40) **Demokrati och öppenhet.** Utskottet konstaterar att EU:s verksamhet bygger på representativ och inkluderande demokrati. Därför måste alla EU-medborgare ha rätt och medel att tryggt delta i EU:s demokratiska beslutsprocess. De måste garanteras möjlighet att påverka EU:s verksamhet via sina egna regeringar och nationella parlament och också via Europaparlamentet. Denna dubbla representativitet — nationellt och på EU-nivå — utgör en stark grund för EU:s åtgärder. I likhet med statsrådet ser stora utskottet inget behov av att ändra förfarandet för val till Europaparlamentet och införa överstatliga listor. Europaparlamentets godtagbarhet kunde främjas av att parlamentet bara skulle arbeta på ett enda verksamhetsställe. Stora utskottet instämmer också i statsrådets bedömning att öppenheten i EU:s beslutsfattande och lagstiftningsarbete stärker demokratin, ökar medborgarnas förtroende och främjar god förvaltning. Samtidigt bör man fästa uppmärksamhet vid tydlig kommunikation och ett gott myndighetsspråk. På så sätt kan man förklara grunderna för och de praktiska konsekvenserna av EU-besluten för medborgarna och bekämpa desinformation. God förvaltning och öppenhet ska vid behov främjas genom EU-lagstiftningen (FvUU 21/2021 rd).

(41) **Rättsstatsprincipen.** Stora utskottet anser i enlighet med vad som sägs i utlåtandet StoUU 1/2019 rd att rättsstatsprincipen är en väsentlig grund för samarbetet mellan EU och dess medlemsstater. Det kan inte finnas en fungerande demokratisk rättsstat utan de grundläggande och mänskliga rättigheterna, och för att tillgodose de grundläggande och mänskliga rättigheterna måste vi ha demokrati och rättsstat. Utan rättsstatsprincipen finns det inga garantier för att Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och samtidigt Finlands konstitutionella värderingar och grunderna för det finländska välfärdssamhället skyddas och tryggas effektivt.

(42) Stora utskottet ser med oro och ställer sig allvarligt till kränkningar av eller hot mot rättsstatsprincipen i medlemsstaterna, särskilt i Polen och Ungern. Den negativa utvecklingen urholkar den värdegrund som EU är uppbyggt på. En sådan utveckling äventyrar också EU-ländernas inbördes förtroende, vilket är en central förutsättning för att bland annat säkerställa området med frihet, säkerhet och rättvisa. Stora utskottet anser att det är nödvändigt att EU kan reagera i rätt tid och på ett proportionellt sätt i situationer där de nationella mekanismerna sviker och hoten mot rättsstaten aktualiseras. Det behövs ett brett spektrum av åtgärder för att stärka och skydda rätts-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

statsprincipen. Den nya mekanismen för att skydda användningen av EU-medel mot problem som hänför sig till rättsstatsprincipen bör utnyttjas och genomföras fullt ut. I likhet med lagutskottet (LaUU 6/2021 rd) anser stora utskottet att det också är viktigt att EU vidtar åtgärder för att bekämpa korruption. Stora utskottet konstaterar att det är väsentligt att alla EU-instrument och EU-åtgärder stöder varandra när rättsstatsprincipen stärks i olika forum och politikområden.

(43) **Grundläggande och mänskliga rättigheter.** Stora utskottet anser att det faktum att Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna blivit rättsligt bindande har stärkt betydelsen av de grundläggande fri- och rättigheterna i EU:s verksamhet och gjort det möjligt för EU:s rättsordning att bli en vägvisare beträffande skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Genomförandet av stadgan måste effektiviseras ytterligare i EU och medlemsstaterna. Överträdelser måste få ändamålsenliga påföljder. För att EU ska vara trovärdigt utifrån är det viktigt att EU:s interna och externa åtgärder för att främja de grundläggande fri- och rättigheterna är konsekventa och stärker varandra. Stora utskottet upprepar sin åsikt (StoUU 2/2019 rd) om att EU:s inre utmaningar i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna, såsom skyddet av romer och andra som befinner sig i en mycket utsatt position, måste åtgärdas effektivare än i dag. Det är angeläget att Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) får en starkare ställning i EU:s beslutsprocess och att EU:s anslutning till Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna främjas.

(44) **Likabehandling, jämlikhet och jämställdhet.** Stora utskottet delar den oro som lyfts fram i redogörelsen över att jämställdheten mellan könen och sexuella och andra minoriteters rättigheter ifrågasätts mer än tidigare. Finland och EU måste målmedvetet stödja åtgärder för att ingripa globalt och i medlemsstaterna. I likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet (AjUU 6/2021 rd) anser stora utskottet att främjandet av jämställdheten mellan könen är en central prioritet för Finland i EU-politiken. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet välkomnar att Finland förbinder sig att föra en aktiv jämställdhets- och likabehandlingspolitik och betonar att arbetet för att främja större jämställdhet måste innefatta frågor om könsmångfald (AjUU 6/2021 rd). Stora utskottet anser det vara viktigt att undvika diskriminerande och ojämlika konsekvenser som ackumuleras i olika grupper. I likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet (AjUU 6/2021 rd) stöder stora utskottet målet att EU ska ansluta sig till Istanbulkonventionen, Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet. Också genomförandet av EU:s jämställdhetsstrategi och stärkandet av verksamheten vid Europeiska jämställdhetsinstitutet (EIGE) bör ägnas uppmärksamhet. Sakkunniga har dessutom ansett att EU:s åtgärder bättre bör beakta rättigheterna för personer med funktionsnedsättning och bestämmelserna i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

3 Effektiva beslutsprocesser

(45) Stora utskottet anser att det med tanke på EU:s sammanhållning, funktionsförmåga och acceptans är väsentligt att unionen effektivt kan fatta beslut och att de gemensamt överenskomna frågorna genomförs. Också med tanke på EU:s globala inflytande är det viktigt att EU fungerar effektivt.

(46) **Gemenskapsmetoden.** Stora utskottet instämmer i statsrådets bedömning att den gemenskapsmetod som baserar sig på kommissionens initiativrätt och rådets och Europaparlamentets

Betänkande StoUB 1/2021 rd

gemensamma lagstiftningsarbete har en central roll för att säkerställa ett effektivt beslutsfattande. Gemenskapsmetoden måste respekteras också när Europeiska rådet behandlar enskilda politiska frågor. I likhet med statsrådet anser stora utskottet att gemenskapsmetoden bäst säkerställer att EU fungerar stabilt och jämlikt och att medlemsstaterna likabehandlas. Ett centralt element i gemenskapsmetoden är en oberoende och handlingskraftig kommission som också övervakar efterlevnaden av EU-rätten i medlemsstaterna.

(47) **Förstklassig reglering.** Enligt stora utskottets etablerade ståndpunkt (StoUU 1/2018 rd) ska all EU-reglering vara tydlig, proportionell och konsekvent. Det är också viktigt att undvika onödig administrativ börda. All EU-lagstiftning ska grunda sig på tillförlitlig vetenskaplig information och på grundliga konsekvensbedömningar.

(48) **Beslut med kvalificerad majoritet.** På det sätt som föreslås i redogörelsen anser stora utskottet att EU-institutionerna effektivt måste kunna fatta beslut. Därför bör ministerrådets befintliga möjligheter att fatta beslut med kvalificerad majoritet nyttjas. En utvidgning av beslutsfattandet med kvalificerad majoritet i ministerrådet bör dock alltid bedömas från fall till fall för att främja gemensamma mål. En övergång till beslut med kvalificerad majoritet inom ett visst område eller i vissa fall kräver ett enhälligt beslut av Europeiska rådet.

(49) Beslut med kvalificerad majoritet kan undantagsvis övervägas i begränsad utsträckning för att bekämpa svart ekonomi, skadlig skattekonkurrens, skatteflykt och skattebedrägeri, exempelvis vid informationsutbyte mellan medlemsstaterna och annat administrativt samarbete, anser finansutskottet (FiUU 4/2021 rd). Vid den egentliga harmoniseringen av skattelagstiftningen finns det fortfarande skäl att iakttä ett enhälligt beslutsfattande, eftersom sådana harmoniseringsåtgärder inverkar centralt på medlemsstaternas budgetsuveränitet. Stora utskottet bedömer att EU-samarbetet inom beskattningen och dess omfattning bör intensifieras särskilt inom de områden inom beskattningen där beslut på EU-nivå ger ett större mervärde jämfört med enbart beslut på nationell nivå. Sådana är exempelvis förhindrande av kringgående av skatt och främjande av hållbar utveckling.

(50) Utrikesutskottet (UtUU 4/2021 rd) konstaterar för sin del att genom att i högre grad tillämpa beslut med kvalificerad majoritet och konstruktiv röstnedläggning och från fall till fall delegera EU:s höga representants uppgifter till medlemsstaternas utrikesministrar kan man stärka effektiviteten och trovärdigheten i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (Gusp) och skydda unionen mot försök till påverkan utifrån. Utrikesutskottet anser det vara viktigt att EU får bättre beredskap för situationer där en medlemsstat hindrar EU från att anta gemensamma ståndpunkter. Utrikesutskottet konstaterar att den skärpta stormaktspolitiska konkurrenssituationen och den instabila omvärlden understryker behovet av att öka trovärdigheten hos den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp, UtUU 4/2021 rd).

(51) **EU-domstolens verksamhet.** Stora utskottet betonar EU-domstolens betydelse och insikterna om dess ställning med tanke på EU:s sammanhållning och funktionsförmåga. De sakkunniga som har hörts av stora utskottet har betonat att endast EU-domstolen på ett bindande sätt kan avgöra frågan om tolkningen av EU-rätten eller om ett beslut är förenligt med EU-fördragen. Medlemsstaterna och institutionerna har förbundit sig till att tolkningsoklarheter i sista hand avgörs av EU-domstolen. Det är det enda sättet att säkerställa ett jämlikt och effektivt genomförande

Betänkande StoUB 1/2021 rd

de av EU-rätten i alla medlemsstater. Systemet har i årtionden ansetts fungera och dess viktigaste principer har inte kränkts när EU-fördragen i övrigt har ändrats.

4 Dubbel omställning som tillväxtstrategi

(52) Stora utskottet instämmer i statsrådets mål om ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart och rättvist EU som har åtagit sig att genomföra Parisavtalet och FN:s mål för hållbar utveckling (Agenda 2030). EU kan bygga upp världens mest konkurrenskraftiga och socialt mest klimatneutrala ekonomi som använder naturresurser på ett hållbart sätt genom att samordna de ekonomiska, miljömässiga och sociala hållbarhetsaspekterna.

(53) Stora utskottet upprepar sin åsikt (StoUU 3/2020 rd) om att målet för ett klimatneutralt samhälle som bygger på En europeisk grön giv måste vara utgångspunkten för så gott som alla EU-politiska sektorer. Programmet kan bemöta klimatutmaningen, stärka resurseffektiviteten, skapa nya arbetstillfällen och tillväxt som beaktar naturresursernas hållbarhet samt främja ny innovativ industri och investeringar. Stora utskottet anser att omställningen till ett utsläppsnålt samhälle bör genomföras på ett socialt och regionalt rättvist sätt. En rättvis omställning måste stödjas genom EU-budgeten och det är viktigt att säkerställa regionala och lokala förhållanden samt verksamhetsförutsättningarna för näringar, sysselsättning och primärproduktion (MiUU 9/2021 rd, StoUU 3/2020 rd).

(54) Stora utskottet konstaterar att det tväradministrativa mål för en ambitiös utveckling av digitaliseringen som presenteras i redogörelsen är nära kopplat till den gröna omställningen. Samtidigt som den gröna omställningen stöder den ekonomiska omstruktureringen och byggandet av ett klimatneutralt välfärdssamhälle måste den digitala omställningen ses som en central konkurrenskraftsfaktor och tillväxtmotor för EU. Den digitala omställningen bör främjas så att man investerar i innovativ teknik och digital kompetens. Målet måste vara att alla ska ha lika möjligheter att delta i den digitala omställningen.

(55) Stora utskottet betonar att alla samhälls- och ekonomisektorer har betydelse för en grön och digital omställning. Konsekvens inom politikområdena och en stabil och förutsägbar reglering är förutsättningar för en lyckad dubbel omställning. Åtgärderna ska sikta på teknikneutralitet, kostnadseffektivitet, konsekvens och långsiktighet plus en gynnsam investeringsmiljö. Det handlar framför allt om att samordna målen för klimat-, miljö-, jordbruks-, industri- och handelspolitiken samt innovations-, forsknings- och utbildningsverksamheten med dataekonomin och den digitala ekonomin på ett sätt som stöder den dubbla omställningen. För att uppnå en dubbel omställning behövs det också omfattande insatser för att se över ekonomins struktur. Återhämtningspaketet har stor betydelse för dessa åtgärder.

(56) Stora utskottet bedömer att redogörelsen identifierar behov av ändringar som hänför sig till genomförandet av den dubbla omställningen inom olika politikområden. Dessa frågor behandlas nedan i underkapitlen 5—12.

Betänkande StoUB 1/2021 rd

5 Ett klimatneutralt EU

(57) Ett klimatneutralt EU 2050 är ett mål som bör styra allt beslutsfattande i EU, menar utskottet. Här är principen om att inte vålla skada (do no harm) ett viktigt rättesnöre. För att kunna reagera på klimatförändringen måste EU behålla sin roll som förebild för den globala klimatpolitiken och främja målen i Parisavtalet, särskilt begränsningen av uppvärmningen till 1,5 grader. Detta kräver ambitiösa och konsekventa politiska åtgärder som omfattar alla ekonomiska sektorer. Som miljöutskottet (MiUU 9/2021 rd) noterar har Finland här en roll som är större än vad vår storlek ger vid handen. Vårt nationella mål för klimatneutralitet 2035 är ett av de mest ambitiösa.

(58) **Paketet Fit for 55.** Stora utskottet anser att de avsnitt i redogörelsen och betänkandet som gäller ett klimatneutralt EU och ett hållbart nyttjande av naturresurserna hänför sig till frågor som tas upp i Europeiska kommissionens paket Fit for 55, som utfärdades i juli 2021. Huvudsyftet med paketet är att fullgöra skyldigheterna enligt EU:s klimatlag, och det innehåller många ändringar och nya förslag i klimat-, energi- och transportlagstiftningen. Stora utskottet tar ställning till förslagen utifrån de U- och E-skrivelser som gäller dem. Som allmän bedömning anser utskottet i likhet med statsrådet att Finlands primära mål bör vara att minska de fossila utsläppen på ett ambitiöst och kostnadseffektivt sätt, särskilt inom energiproduktionen. Sammantaget är det viktigt att de långsiktiga klimatåtgärderna genomförs så att EU blir klimatneutralt före 2050 och åtminstone når klimatmålet på 55 procent 2030 (E 97/2021 rd om paketet Fit for 55).

(59) **Utsläppshandeln.** Utsläppshandeln är en av de frågor som behandlas i paketet Fit for 55 och som stora utskottet kommer att behandla separat i sitt utlåtande om paketet. Allmänt taget instämmer utskottet i statsrådets bedömning att utsläppshandeln är det viktigaste verktyget för att främja utsläppsnåla lösningar. En enhetlig och tillräckligt hög prissättning av utsläppen är det mest kostnadseffektiva sättet att uppnå utsläppsmålen (EkUU 19/2021 rd, KoUU 14/2021 rd). Samtidigt måste man sörja för den europeiska industrins konkurrenskraft.

(60) **Förnybara drivkrafter och transporter.** Stora utskottet instämmer i redogörelsens bedömning att EU måste främja elektrifiering och produktion av hållbara alternativa drivmedel och drivkrafter för att minska utsläppen från trafiken. Dessutom måste distributionsinfrastrukturen utvecklas för alla transportslag. Kommunikationsutskottet (KoUU 14/2021 rd) bedömer att elektrifieringen av vägtrafiken framskrider i fråga om personbilstrafiken, men flytande bränslen kommer fortfarande länge att användas inom godstrafiken på vägar och inom flyg- och sjötransporter. Det är viktigt att på EU-nivå styra förnybara bränslen och syntetiska bränslen framställda med förnybar energi i synnerhet till flyg- och sjötrafiken samt till den tunga trafiken. Dessutom måste tillgången till utsläppsnåla och utsläppsfria fordon förbättras och produktionen och användningen av förnybara bränslen inom flygtrafiken ökas. Eldriven kollektivtrafik, lätt trafik och spårtrafik måste främjas i hela EU.

(61) I likhet med statsrådet anser stora utskottet att omställningen till hållbar och smart trafik är ett viktigt mål. Som det konstateras i redogörelsen kan väte ha en nyckelroll i framtiden, till exempel när det gäller att minska utsläppen från industriprocesser och trafik. Precis som kommunikationsutskottet (KoUU 14/2021 rd) anser stora utskottet att EU bör främja utvecklingen av sådan teknik som kan ersätta fossila bränslen och produkter med väte eller syntetiska bränslen som

Betänkande StoUB 1/2021 rd

produceras från ren el (s.k. Power-to-X). EU:s åtgärder måste också främja den europeiska batteriindustrin.

(62) **Rollen som föregångare.** Vid utfrågningen av sakkunniga har det lyfts fram att marknaden för rena lösningar växer i en allt snabbare takt i världen, eftersom den utsläppsreducerande tekniken utvecklas och priset på den sjunker. Omställningen till ett klimatneutralt samhälle erbjuder den europeiska industrin många möjligheter att utveckla marknaden för ren ny teknik och rena nya produkter. Stora utskottet konstaterar att EU måste kunna utnyttja omställningen till klimatneutral ekonomi som en central konkurrenskraftsfaktor som öppnar upp affärs- och exportmöjligheter. Detta kräver större satsningar på forskning, utveckling och innovationer. Det är viktigt att sörja för näringslivets villkor, eftersom enbart offentliga medel inte räcker för att motverka klimatförändringen utan det krävs också stora privata investeringar i utsläppssnål teknik. Utöver eventuella ekonomiska styrmedel kan det behövas incitament, såsom stöd för utsläppssnåla investeringar. Stora utskottet bedömer att utsläppssnål teknik i framtiden kommer att vara en stor konkurrensfördel för finländska företag. Samtidigt kan också koldioxidhandavtrycket stärkas. De positiva klimateffekterna av finländska exportföretags lösningar kan vara mycket större än vårt nationella klimatavtryck, eftersom företagens lösningar kan minska deras kunders utsläpp ute i världen.

(63) **Anpassning till klimatförändringen.** Stora utskottet anser att EU vid sidan av åtgärderna för att bromsa klimatförändringen måste satsa på att anpassa sig till den genom att förbereda sig på sådana konsekvenser som inte längre kan förebyggas. Om anpassningsåtgärderna genomförs i tillräckligt god tid kan de minska de negativa effekterna och kostnaderna till följd av klimatförändringen. Vid utfrågningen av sakkunniga har det framförts att anpassningen till klimatförändringen borde ha fått mer synlighet i redogörelsen. Stora utskottet anser det vara viktigt att klimatresiliensen och utvecklingen av motståndskraften mot störningar samt identifieringen av sårbarheter och förbättringen av kunskapsbasen konsekvent integreras i olika politiksektorer. Alla åtgärder måste vara i linje med FN:s mål för hållbar utveckling (Agenda 2030) och Parisavtalet och beakta nationella särdrag.

6 Hållbar användning av naturresurser

(64) I linje med redogörelsen anser stora utskottet att målet ska vara en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar användning och utveckling av naturresurserna, som tryggar inte bara bevarandet av den biologiska mångfalden utan också de näringar som baserar sig på den. Att säkerställa den ekologiska hållbarheten måste vara ett gemensamt mål för EU:s politikområden.

(65) **Den biologiska mångfalden.** I likhet med statsrådet och miljöutskottet (MiUU 9/2021 rd) anser stora utskottet att bevarandet, återställandet och stärkandet av det europeiska naturkapitalet måste vara en central del av de EU-åtgärder som syftar till hållbar tillväxt och att öka EU:s resiliens. Den biologiska mångfalden i Europa måste vara på väg mot en tillräcklig återhämtning 2030. EU:s strategi för biologisk mångfald är ett viktigt verktyg för att uppnå detta mål. Stora utskottet instämmer i miljöutskottets åsikt (MiUU 9/2021 rd) att det behövs ett bindande globalt avtal utöver EU:s åtgärder. Det är viktigt att den internationella regleringsmiljön stöder både skyddet av den biologiska mångfalden och stävandet av och anpassningen till klimatförändringen.

Betänkande StoUB 1/2021 rd

(66) **Cirkulär ekonomi.** Stora utskottet anser liksom miljöutskottet (MiUU 9/2021 rd) att vi måste påskynda övergången till cirkulär ekonomi i EU, eftersom vi på detta sätt kan effektivisera begränsningen av klimatförändringen och ett hållbart nyttjande av naturresurserna och minska beroendet av kritiska material. Särskilt den betydande potentialen inom den cirkulära ekonomin inom byggbranschen måste utnyttjas bättre än i dag.

(67) **Hållbart jordbruk.** Stora utskottet håller med jord- och skogsbruksutskottet (JsUU 9/2021 rd) om att även jordbruket vid sidan av skogsbruket spelar en viktig roll i insatserna för att nå målen för den gröna given. Utgångspunkten för den gemensamma jordbrukspolitiken måste vara att producenternas ställning i värdekedjan förbättras och att matproduktionen fortsatt är lönsam i hela EU. Miljöutskottet (MiUU 9/2021 rd) anser att stödsystemen för den gemensamma jordbrukspolitiken bör säkerställa att jordbrukarna har de bästa förutsättningarna att införa nya, miljövänligare produktionsmetoder. De politiska åtgärderna ska riktas så att de har störst genomslagskraft på tillståndet i miljön. Jord- och skogsbruksutskottet (JsUU 9/2021 rd) betonar å sin sida behovet av att förenkla stödsystemen, minska den administrativa bördan och stärka kriställigheten hos livsmedelsförsörjningen och livsmedelsproduktionskedjorna när EU:s försörjningsberedskap utvecklas.

(68) Stora utskottet välkomnar i likhet med jord- och skogsbruksutskottet (JsUU 9/2021 rd) och miljöutskottet (MiUU 9/2021 rd) att det pågår en omställning från traditionell politik som fokuserar på jordbruksproduktion och marknader till en livsmedelspolitik som innefattar hela kedjan. Vid den här omställningen bör man på ett balanserat och socialt rättvist sätt beakta synpunkter som har att göra med såväl livsmedelsproducenternas inkomstnivå som deras ställning i livsmedelskedjan, miljö- och klimatfrågor, livsmedelssäkerhets- och hälsoskyddsaspekter och djurens välbefinnande. Det är viktigt att EU:s livsmedelssystem utvecklas i en allt hållbarare riktning. Det blir allt viktigare att minska utsläppen från jordbruket, gå in för hållbar markanvändning och öka kolsänkorna. Också betydelsen av en god behandling av produktionsdjur och bekämpning av antibiotikaresistens ökar. För att nå dessa mål krävs det ett brett och innovativt urval av metoder. Enhetliga lagstiftningskrav inom EU:s livsmedelssektor är viktiga för finländska livsmedelsföretags exportmöjligheter. Utöver hög kvalitet och nya innovationer är Finlands starka sidor den låga användningen av antimikrobiella medel och den höga nivån på djurens välbefinnande. När vegetarisk kost blir vanligare erbjuder det nya ekonomiska möjligheter för finländska producenter och företag (MiUU 9/2021 rd).

(69) **Skogsfrågor och EU.** Stora utskottet konstaterar att EU-fördragen inte innefattar någon gemensam skogspolitik. Skogspolitiken måste också i fortsättningen avgöras på nationell nivå. Många EU-åtgärder, särskilt inom jordbruks-, miljö-, klimat- och energipolitiken, har dock direkta eller indirekta konsekvenser också för skogsbruket och skogsindustrin. Det är viktigt att Finland tillsammans med andra medlemsstater som har skogar aktivt bidrar till beredningen av dessa åtgärder och samordningen av en ekonomisk användning av skogar, kolbindning och klimatåtgärder samt biologiska mångfaldsaspekter, så att de politiska åtgärderna lyckas (JsUU 9/2021 rd). Inom EU behövs det mer vetenskaplig information om skogarna till underlag för besluten. Också kampen mot förlust av den biologiska mångfalden måste beaktas vid användningen av skogarna (MiUU 9/2021 rd).

Betänkande StoUB 1/2021 rd

(70) **Sänkbar markanvändning.** LULUCF-förordningen, som gäller markanvändning, förändrad markanvändning och skogar, är en av de frågor som behandlas i paketet Fit for 55 och som stora utskottet kommer att behandla separat i sitt utlåtande om paketet. Allmänt taget noterar utskottet att förordningen bör ge bättre incitament till stärkande av kollager och kolsänkor och göra det möjligt att beakta dem som flexibilitet inom ansvarsfördelningssektorn på samma sätt som i det nuvarande systemet.

7 Den inre marknaden och den tekniska konkurrenskraften

(71) Stora utskottet instämmer i redogörelsens bedömning att den inre marknaden är en av de viktigaste källorna till produktivitetstillväxt, välstånd och välfärd i EU. En fungerande inre marknad är en hörnsten för Europas konkurrenskraft och hållbara tillväxt och en förutsättning för att företag och medborgare ska kunna utnyttja de möjligheter som den nya tekniken och servicen erbjuder.

(72) **Hur den inre marknaden fungerar.** Stora utskottet anser att den inre marknadens störningsfria funktion är ett av de viktigaste målen för den nationella EU-politiken. Sakkunniga har betonat att det för att trygga EU:s konkurrenskraft inte är tillräckligt att den inre marknadens funktion återställs till det tillstånd som rådde före coronapandemin, utan den måste bli betydligt mer effektiv. Detta gäller framför allt servicemarknaden och den digitala inre marknaden. Stora utskottet konstaterar att den inre marknaden måste vara öppen och bygga på rättvis konkurrens. Företag av alla storlekar ska ha jämlika verksamhetsförutsättningar och möjligheter att komma in på marknaden. Företag från tredjeländer som är verksamma på den inre marknaden måste samtidigt iaktta samma regler som europeiska företag och industrier iakttar på sin hemmamarknad. EU:s inre marknadspolitik, inklusive konkurrens- och statsstödspolitiken, kan inte bara utgå från EU:s interna behov, utan den måste anpassas till den allt hårdare geoekonomiska konkurrensen.

(73) **Den digitala omställningen i ekonomin.** Stora utskottet instämmer med sakkunniga i att EU måste ta in Kinas och Förenade staternas tekniska försprång i utvecklingen av innovativ teknik, stärka leverans- och värdekedjor som är viktiga för EU:s konkurrenskraft och utveckla EU:s digitala och tekniska oberoende. Innovativ teknik som artificiell intelligens, kvantteknik och 5G- och 6G-teknik möjliggör hållbar tillväxt och förnyad företagsverksamhet och främjar den digitala omställningen. Sakkunniga har särskilt påpekat att den inre marknaden har saknat standarder för plattformsekonomi med tillhörande betalningssystem och nyttjande av data. Dessutom har EU-lagstiftningen inte i tillräcklig utsträckning bidragit till framväxten av en omvärld för företagsverksamhet som skulle stödja utvecklingen av europeiska molntjänster. Nätverkseffekterna av tillväxten har likaså uteblivit. Nya innovativa företags inträde på marknaden och tillväxt har varit långsam. FoU-satsningar är fortfarande för mycket fokuserade på att utveckla gamla produkter och tjänster och inte på att skapa nya. Som ekonomiutskottet (EkUU 19/2021 rd) och kulturutskottet (KuUU 6/2021 rd) konstaterar måste EU ha ett starkt konkurrens-, innovations- och industripolitiskt grepp, ett starkt underlag av framforskad kunskap och ett heltäckande program för finansieringen av EU:s forsknings- och utvecklingsverksamhet för att lösa de problem som beskrivs ovan.

(74) Stora utskottet anser att EU bör vara en global föregångare i utvecklingen av en människocentrerad dataekonomi och främja tillgången till och samutnyttjandet av data. En lyckad digital

Betänkande StoUB 1/2021 rd

omställning förutsätter en decentraliserad delning av data som stöder en stark europeisk dataekonomi och innovationer. Europeiska företag och medborgare ska ha möjlighet att bestämma över hanteringen av sin egen data och ha rätt att välja tjänsteleverantör på en öppen och konkurrensumsatt marknad. Offentliga och privata tjänster utnyttjar ofta samma data. Därför måste de här sektorernas åtgärder för att utnyttja informationen samordnas. Stora utskottet betonar att alla EU-åtgärder som gäller den digitala ekonomin och dataekonomin måste vara tillräckligt flexibla för att anpassa sig till den tekniska utvecklingen. Åtgärderna ska också respektera de gemensamma europeiska värderingarna och de grundläggande fri- och rättigheterna (StoUU 2/2021 rd). Kulturrutskottet anser (KuUU 6/2021 rd) att den ökande betydelsen av ny teknik sannolikt också kräver att skyddet av immateriell egendom moderniseras.

8 En öppen och ansvarsfull handelspolitik

(75) Stora utskottet konstaterar att vid sidan av den inre marknaden är EU:s gemensamma handelspolitik och den öppna och regelbaserade internationella handeln av central betydelse för EU:s stabilitet och välbefinnande. Stora utskottet instämmer i statsrådets bedömning att EU måste öka sin förmåga att använda handelspolitiken för att främja sina egna mål och värderingar och för att försvara sina intressen.

(76) **Handelsrelationer.** Stora utskottet anser att EU måste utveckla sina handelsförbindelser på ett ambitiöst sätt och stärka nätverket av internationella och regionala handelsavtal för att diversifiera värdekedjorna och leveranskedjorna. De handelspolitiska resurserna måste riktas till de viktigaste globala tillväxtmarknaderna, särskilt Asien. Målet måste vara att undanröja handelshindren, säkerställa jämlika konkurrensvillkor, underlätta för finländska och europeiska företag att koppla sig till globala värde- och leveranskedjor och främja FN:s mål för hållbar utveckling (Agenda 2030). Samtidigt måste genomförandet av de handelspolitiska åtgärderna i EU stärkas. Med tanke på EU:s trovärdighet är det nödvändigt att se till att de framförhandlade avtalen sätts i kraft i EU och dess medlemsländer. Ikraftsättandet av handelsavtalen får dock inte leda till att företag från tredjeländer kan bestrida utvecklingen av arbets-, miljö- och konsumentskyddsnormer inom EU.

(77) Stora utskottet instämmer i statsrådets bedömning att det är motiverat att inom EU eftersträva en handelspolitisk strategisk autonomi, så länge dess genomförande inte innebär protektionism. Det skulle inte ligga i Finlands intresse, eftersom vi är en liten öppen stat som är beroende av utrikeshandeln. EU måste i sin handelspolitik kunna fatta beslut utifrån sina egna utgångspunkter och skydda sig mot orättvis eller oönskad konkurrens med tredjeländer, men samtidigt hålla EU öppet för handel och investeringar. För Finlands del är det viktigt att definitionen av strategisk autonomi säkerställer öppenhet, rättvis konkurrens och frihandel på den inre marknaden samt verksamhetsförutsättningarna för små och medelstora företag.

(78) **Regleringsmakt.** Stora utskottet betonar betydelsen av EU:s regleringsmakt med tanke på unionens globala inflytande. Unionen har geoekonomisk makt eftersom den reglerar tillträdet till den inre marknaden och är en av världens ledande handelsmakter. Tack vare sin position kan EU skapa globala regler, vilket är en konkurrensfördel för företagen inom EU-området. I likhet med ekonomiutskottet (EkUU 19/2021 rd) anser stora utskottet att förslaget om en gränsjusteringsmekanism för koldioxid (CBAM) i paketet Fit for 55 är ett ambitiöst exempel på EU:s strävan att för

Betänkande StoUB 1/2021 rd

att nå sina klimatmål och säkerställa sin konkurrenskraft införa en internationell standard som förhindrar kolläckage, påverkar klimatåtgärder också utanför EU och gör konkurrensvillkoren jämlika genom att kompensera de högre kostnaderna för omställningen till ren teknik och icke-fossila råvaror i medlemsländerna. EU måste vara aktivt globalt också när det gäller att ställa upp regler för digital handel, datahantering och ny teknik. De nu fastställda reglerna kan ha en långvarig inverkan på den globala ekonomins digitalisering och den ekonomiska omvärlden.

(79) **Reformen av WTO-systemet.** Stora utskottet instämmer i statsrådets bedömning att EU bör stärka det multilaterala öppna och regelbaserade handelssystemet och reformera världshandelsorganisationen WTO. Bland de viktiga prioriteterna finns att återställa det dubbla tvistlösningssystemets funktionsförmåga och stärka det transatlantiska samarbetet. Sakkunniga har också ansett det vara viktigt att EU inom WTO strävar efter att avreglera handeln med miljöteknik och produkter och tjänster som minskar utsläppen.

9 Ett socialt hållbart EU och medborgarnas välfärd

(80) Utskottet instämmer med statsrådet i att verksamheten i unionen måste stödja arbetet för att utveckla välfärdssamhället och stärka medborgarnas välfärd.

(81) **Den sociala dimensionen och välfärdsekonomin.** Liksom social- och hälsovårdsutskottet (ShUU 11/2021 rd) och arbetslivs- och jämställdhetsutskottet (AjUU 6/2021 rd) välkomnar stora utskottet att redogörelsen lyfter fram utvecklingen av den sociala dimensionen och stärkandet av den europeiska pelaren om sociala rättigheter som en viktig prioritering för EU. På så sätt kan välfärden utvecklas och fattigdomen och ojämlikheten minskas. Samtidigt anser utskottet det vara viktigt att den sociala dimensionen även i fortsättningen utgår från att medlemsländernas system präglas av mångfald. Vi bör hålla fast vid de nationella särdragen i sysselsättningspolitiken, såsom ett avtalsbaserat arbetsmarknadssystem.

(82) Stora utskottet anser att det är motiverat att statsrådet vill att initiativen inom den sociala dimensionen ska stödja utvecklingen av den nordiska välfärdsmodellen. Likaså är det påkallat att den välfärdsekonomiska aspekten vägs in i EU-samarbetet. Precis som social- och hälsovårdsutskottet (ShUU 11/2021 rd) anser stora utskottet att Finland måste främja satsningar på medborgarnas välfärd till stöd för hållbar ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft. Kulturutskottet anser att motion och idrott, kultur och kreativa branscher bör ses som en viktig del av välfärdsekonomin (KuUU 6/2021 rd).

(83) **Beredskap inför hot mot hälsan.** Liksom social- och hälsovårdsutskottet (ShUU 11/2021 rd) anser stora utskottet att EU:s förmåga att reagera på och förbereda sig för gränsöverskridande hot mot människors hälsa måste stärkas vid genomförandet av Europeiska hälsounionen. EU måste stärka krisberedskapen särskilt vid Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC) och Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA). Genom samarbete mellan medlemsländerna inom hälso- och sjukvården kan man stärka funktionsförmågan och hälsosäkerheten inom hälso- och sjukvården i Europa. Även om det behövs samordning på EU-nivå för att bekämpa hot mot hälsan, bör ordnandet av hälso- och sjukvård även fortsättningsvis ligga på medlemsstaternas ansvar. EU:s hälsopolitik bör stödja och komplettera de nationella åtgärderna.

Betänkande StoUB 1/2021 rd

(84) Stora utskottet menar att coronapandemin har framhävt hur viktigt det är att utveckla försörjningsberedskapen på EU-nivå. Social- och hälsovårdsutskottet (ShUU 11/2021 rd) anser att EU måste övervaka tillgången till kritiska läkemedel, medicintekniska produkter och utrustning bättre också under normala förhållanden. EU:s mekanism för gemensam upphandling bör utvecklas så att medlemsstaterna inte konkurrerar sinsemellan om samma resurser. Medlemsstaterna bör dock ha kvar möjligheten till nationell kritisk upphandling.

(85) **Barn och unga.** Som det betonas i redogörelsen syftar EU-politiken till att förbättra välbefinnandet för nuvarande och kommande generationer. Därför måste man i EU:s verksamhet beakta barnens och de ungas synpunkter. Under sakkunnigutfrågningen har det lyfts fram att coronapandemin har ökat ungdomsarbetslösheten och de psykiska problemen bland barn och unga. Stora utskottet anser det vara viktigt att i EU:s finansieringsprogram och andra åtgärder stärka barns och ungas delaktighet, stödja ungdomsarbetet och beakta stödet till mycket utsatta unga. Mångfalden måste beaktas i besluten om unga. Som kulturutskottet konstaterar (KuUU 6/2021 rd) måste Finland också utnyttja EU:s finansiella instrument för att främja de ungas rörlighet inom högskoleutbildning, yrkesutbildning och frivilligverksamhet. Stora utskottet anser att den idé som kommissionens ordförande Ursula von der Leyen lyfte fram i sitt årliga tal om tillståndet i unionen är ett intressant utspel när det gäller det nya programmet Alma för internationellt ungdomsutbyte. Programmet skulle komplettera de ungas möjligheter att röra sig och få nya erfarenheter inom EU.

(86) **Utbildning och kompetens.** I likhet med kulturutskottet (KuUU 6/2021 rd) anser stora utskottet att det är viktigt att EU identifierar behovet av samordnade unionsåtgärder inom utbildning. Stora utskottet påminner om att EU:s globala konkurrenskraft och genomförandet av en tillväxtstrategi som bygger på dubbel omställning är beroende av hög kompetens och tillgång till kompetent arbetskraft. Inom EU måste kompetensen stärkas på grund av omvälvningen i arbetslivet och på arbetsmarknaden och digitaliseringen av utbildningen och arbetet. Med hänvisning till kulturutskottets utlåtande (KuUU 6/2021 rd) anser stora utskottet att Finland aktivt måste delta i beredningen av ett europeiskt utbildningsområde och ett europeiskt utbildningssamarbete. Utbildningen och kompetensen måste utvecklas tillsammans med forsknings- och innovationspolitiken. Det egentliga beslutsfattandet om utbildningspolitiken bör också i fortsättningen ske i medlemsstaterna.

10 Finansiering till stöd för återhämtning och dubbel omställning

(87) Liksom statsrådet anser utskottet att finansiering som stöder den ekonomiska återhämtningen bidrar till att påskynda omställningen till en ny fas där den europeiska ekonomiska utvecklingen och utvecklingen av konkurrenskraften förankras i grön tillväxt och digital ekonomi.

(88) **Genomförande av återhämtningsinstrumentet.** Syftet med återhämtningsinstrumentet är att främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning i unionen, förbättra medlemsstaternas förmåga att återhämta sig efter coronakrisen och stödja en grön och digital omställning. Utskottet understryker att återhämtningsinstrumentet måste verkställas effektivt. Sakkunniga anser att återhämtningsinstrumentet ger en god möjlighet att på lång sikt stödja den ekonomiska tillväxten, klimatpolitiken och utnyttjandet av digitaliseringen. För att dessa mål ska nås måste återhämtningsmedlen riktas effektivt i linje med dem, också till forsknings- och utvecklingsverksam-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

het och till att höja kompetensnivån. Det är också viktigt att beakta rekommendationerna från den europeiska planeringsterminen och att hålla EU-finansieringen som villkorlig och koppla den till respekten för rättsstatsprincipen.

(89) Som finansutskottet (FiUU 4/2021 rd) konstaterar är återhämtningsinstrumentet en exceptionell lösning av engångsnatur; det får inte bli ett prejudikat. Finansutskottet anser att Finland inte bör godkänna en upprepning av motsvarande arrangemang och inte heller godkänna arrangemang som försvagar medlemsstaternas incitament att sanera sina offentliga finanser och ökar riskerna för den finansiella stabiliteten och makrostabiliteten i Europa.

(90) **Hållbar finansiering.** Stora utskottet anser det vara viktigt att främja hållbar finansiering som ett led i en rättvis omställning. De investeringar som behövs för att främja klimatneutraliteten är sammantaget stora med tanke på de offentliga finanserna och därför möjliggör en effektiv, teknikneutral och transparent fördelning av finansieringspaketet bästa möjliga resultat med tanke på målen.

(91) **Egna medel.** Stora utskottet anser att Finland aktivt och med framförhållning bör delta i utvecklingen av EU:s nya egna medel och utvärdera förslagen om dem, såsom den digitala skatten och gränsjusteringsmekanismen för koldioxid, med tanke på det nationella och europeiska intresset, aspekter på budgetsuveränitet och kraven på likabehandling av medlemsstaterna. Bland de möjliga finansieringskällorna nämndes också bland annat skatten på finansiella transaktioner (StoUU 8/2020 rd). I reformarbetet bör det undersökas om EU:s egna medel i högre grad än tidigare kunde stödja sig på inkomstkällor som skulle stödja EU-politikområdena mer effektivt och om insamlingen kunde genomföras mer effektivt på EU-nivå. Med nya egna medel kan exempelvis klimat- och miljömålen och EU:s konkurrenskraft främjas. Med de nya egna medlen kan man minska medlemsstaternas finansiella bidrag till återbetalningen av återhämtningsinstrumentet (FiUU 4/2021 rd) och på motsvarande sätt också medlemsstaternas BNI-baserade medlemsavgifter och genom EU-åtgärder stärka den offentliga sektorns finansiella ställning (StoUU 8/2020 rd).

(92) **Regional- och strukturpolitiken.** I likhet med statsrådet anser stora utskottet att det är viktigt för Finland att regional- och strukturpolitiken fokuserar på reformer som stöder konkurrenskraften, den sociala delaktigheten, den gröna given och den digitala omställningen. Målet måste vara att skapa arbetstillfällen, öka företagets konkurrenskraft, hållbar tillväxt och utveckling samt förbättra medborgarnas livskvalitet. Förvaltningsutskottet (FvUU 21/2021 rd) konstaterar att regional- och strukturpolitiken bör uppmuntra medlemsstaterna att genomföra strukturella reformer och stödja de sektorer som är föremål för strukturuomvandlingar. Det finns ett särskilt behov av stöd till de minst utvecklade regionerna i EU. En viktig specialfråga för Finland är stödjandet av glesbygdsområdena i de östra och norra delarna av landet.

(93) **Rättvis beskattning.** Stora utskottet ställer sig liksom finansutskottet (FiUU 4/2021 rd) bakom målen i redogörelsen om rättvis, effektiv och hållbar beskattning. Finland måste aktivt delta i utvecklingen av beskattningen. Syftet med arbetet är att begränsa den urholkning av samfundsskatten som beror på aggressiv skatteplanering och skattekonkurrens mellan staterna. Även åtgärderna för att bekämpa korruption, kringgående av skatt och grå ekonomi bör fortsätta målmedvetet. Finland bör stödja lösningar som tryggar och stärker Finlands och hela EU:s skatteunderlag på ett globalt hållbart sätt samt bidrar till rättvis konkurrens mellan företag genom att ingripa mot

Betänkande StoUB 1/2021 rd

skadlig skatteflykt. Stora utskottet bedömer att Finland måste bereda sig på att i EU diskutera mininivån på den internationella samfundsskatt som föreslagits i internationella sammanhang (FiUU 4/2021 rd) och göra en bedömning i frågan med tanke på det nationella intresset och budgetsuveräniteten.

11 Den ekonomiska och monetära unionen EMU

(94) Stora utskottet instämmer i finansutskottets (FiUU 4/2021 rd) bedömning att i en global miljö i förändring har en välfungerande ekonomisk och monetär union (EMU) en mycket viktig roll med tanke på EU:s gemensamma värderingar, kriställighet, politiska sammanhållning samt den övergripande säkerheten i EU och Finland. Stora utskottet konstaterar att debatten om EMU:s reformbehov redan har inletts trots att det ännu inte finns några egentliga förslag på bordet. Utskottet anser det vara nödvändigt att de nationella ståndpunkterna om EMU:s behov av ändringar bereds i förväg tillsammans med riksdagen i enlighet med 96 och 97 § i grundlagen.

(95) *Det finanspolitiska regelverket.* Det är klart att ansvaret för den ekonomiska politiken i EMU ligger hos medlemsstaterna. I likhet med finansutskottet (FiUU 4/2021 rd) anser stora utskottet att det ligger i Finlands intresse att utveckla EMU, eftersom vår ekonomi är beroende av utrikeshandel och annat internationellt ekonomiskt umgänge. EMU:s strukturer ska vara sådana att de olika externa störningarna inte allvarligt försvårar den allmänna ekonomiska utvecklingen och äventyrar de offentliga finanserna. Om ekonomin i euroområdet utvecklas gynnsamt stöder den också den ekonomiska tillväxten, sysselsättningen och stabiliteten i det finansiella systemet i Finland. Stora utskottet instämmer i den bedömning som gjordes vid utfrågningen av sakkunniga om att EMU:s och euroområdets funktionsförmåga måste förbättras också under normala förhållanden. I utvecklingsarbetet måste man ha ett bredare perspektiv än den akuta krishantering och också förutsäga vad som kommer att ske i framtiden.

(96) Vid utfrågningen av sakkunniga har det betonats att det med tanke på EMU:s framgång är viktigt att utveckla de finanspolitiska reglerna så att de fungerar bättre. Liksom finansutskottet (FiUU 4/2021 rd) anser stora utskottet att Finland måste arbeta aktivt för att reformera och förenkla det finanspolitiska regelverket, som blivit komplicerat. Dessutom måste förtroendet för regelverket återupprättas. Allt större tonvikt bör läggas vid medlemsstaternas skuldållbarhet och vid obalanser i deras bytesbalans. Det är dessutom viktigt att regelverket ger möjlighet att bedriva en finanspolitik som är rätt dimensionerad i förhållande till konjunkturläget. I exceptionella situationer måste reglerna vara flexibla, men utifrån enhetliga kriterier som överenskommit på förhand. Regelverket måste vara enkelt och samordnat och uppmuntra till buffertar under högkonjunkturer, men ändå inte begränsa det finanspolitiska handlingsutrymmet under lågkonjunkturer för mycket.

(97) Sakkunniga har också betonat att EU utöver de nya finanspolitiska reglerna behöver en trovärdig statlig skuldsaneringsmekanism för att säkerställa att varje medlemsstat själv ansvarar för sina skulder och att marknadsdisciplinen fungerar, förutsatt att mekanismen genomförs så att den inte ökar risken för likviditetsproblem och inte äventyrar de offentliga finanserna. En statlig skuldsanering skulle skapa bättre förutsättningar för en styrningseffekt som följer av marknadsdisciplinen och som skulle mana medlemsstaterna till en ansvarsfull ekonomisk förvaltning. Samtidigt måste den europeiska styrperioden, som spelar en central roll i samordningen av med-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

lemsstaternas ekonomiska politik, ses över så att den bättre beaktar konsekvenserna av ekonomiska, sociala, sysselsättnings- och miljörelaterade åtgärder och politiska riktlinjer och samtidigt främjar ekologisk återuppbyggnad. Sakkunniga har ansett att åtgärderna på detta sätt kan främja välfärdsekonomitänkandet i EU och bidra till att de ekonomiska strukturerna förändras i en mer hållbar riktning.

(98) **Europeiska centralbankens åtgärder.** Sakkunniga har lyft fram Europeiska centralbankens (ECB) viktiga roll i utlåningen till EMU i sista hand. Stora utskottet beklagar att denna aspekt inte har beaktats i redogörelsen. Utskottet anser att vi också i Finland måste bereda oss på en debatt om kopplingen mellan penningpolitik och finanspolitik. Även finansutskottet (FiUU 4/2021 rd) lyfter fram den otillräckliga samordningen av finans- och penningpolitiken, liksom även ECB:s ökade monetära ansvar, vilket gör att euroländerna i allt högre grad är beroende av ECB:s stödåtgärder. Stora utskottet anser det således viktigt att man vid utformningen av Finlands EU-politiska linje i större utsträckning än tidigare fäster uppmärksamhet också vid det ömsesidiga beroendet mellan euroländerna och ECB.

(99) **Bankunionen och investeransvaret.** Stora utskottet instämmer i statsrådets åsikt att det är viktigt att slutföra bankunionen för att främja integrationen av det finansiella systemet och förbättra stabiliteten i banksystemet. När bankunionen utvecklas minskar risken för att enskilda bankers problem i större utsträckning sprids till finanssystemet och leder till en kris som drabbar flera länder. Som finansutskottet (FiUU 4/2021 rd) konstaterar är det motiverat att regeringen i redogörelsen betonar ett omfattande och effektivt investeransvar för att minimera skattebetalarnas kostnader vid bankkriser. Investeransvaret är den främsta finansieringskällan för krishantiseringsåtgärderna, medan den gemensamma resolutionsfonden är det sista alternativet.

(100) Stora utskottet bedömer att den gemensamma insättningsgarantin – om den genomförs på rätt sätt – kan öka den finansiella stabiliteten, om den grundar sig på ett rättvist arrangemang av försäkringstyp där avgifterna för den gemensamma insättningsgarantin fördelas i enlighet med de aktuella riskerna. En förutsättning för en övergång till en gemensam insättningsgaranti är att de oreglerade fordringarna minskar i första hand genom lösningar på marknadsvillkor. Finansutskottet (FiUU 4/2021 rd) anser att det är viktigt att minska riskerna och åtgärda de nuvarande problemen hos bankerna i olika länder innan det solidariska ansvaret fördjupas. Enligt redogörelsen måste det vara möjligt att lösa överskuldssatta medlemsstaters och bankers problem utan några betydande negativa konsekvenser för EU:s finans- och kapitalmarknader. Ödesgemenskapen mellan stater och banker, inklusive bankernas exponering för risker i hemländerna, måste därför kunna minskas ytterligare. Inte heller får centralbankernas omfattande investeringar i statsobligationer hindra kontrollerade regleringar av skulder, och därför bör klausulerna om kollektivt agerande i fråga om statsobligationer stärkas ytterligare. Inga åtgärder får öka risken för en ny finanskris inom euroområdet eller försvaga ECB:s förmåga att trygga stabiliteten i euroområdet.

(101) **Kapitalmarknadsunionen.** Stora utskottet instämmer med sakkunniga i att utvecklingen av kapitalmarknadsunionen är viktig i arbetet för att utveckla EMU. Precis som statsrådet anser stora utskottet att en kapitalmarknadsunion behövs för att EU ska kunna skapa en konkurrenskraftig och effektiv finansmarknad där marknadsriskerna prissätts rätt och investeransvaret realiserar.

Betänkande StoUB 1/2021 rd

(102) **Europeiska stabilitetsmekanismen.** Stora utskottet instämmer i statsrådets åsikt att regleringen gällande Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM) inte behöver ses över för närvarande. I likhet med finansutskottet anser stora utskottet dock att det är viktigt att ESM:s utveckling och plats som en del av EMU utvärderas regelbundet (FiUU 4/2021 rd), särskilt med beaktande av de synpunkter som framförts ovan om skuldsanering i staterna och utvecklingen av bankunionen.

12 EU:s globala roll

(103) Stora utskottet ställer sig bakom statsrådets bedömning att de globala utmaningarna understryker vikten av internationellt samarbete och behovet av att stärka EU:s yttre funktionsförmåga, så att unionen snabbt kan reagera på förändringar i omvärlden och hantera de risker som beror på stormaktskonkurrens, inbördes beroende mellan staterna, klimatförändringen och hot som pandemin.

(104) **Multilateralt samarbete.** I likhet med utrikesutskottet (UtUU 4/2021 rd) anser stora utskottet att det med tanke på EU:s inflytande är strategiskt viktigt att stärka de internationella multilaterala systemen, vilket kräver en aktiv utrikespolitisk verksamhet både av EU och av medlemsstaterna. En rättvis och regelbaserad respekt för det multilaterala samarbetsystemet och stärkandet av systemet är de mest effektiva sätten att lösa de globala problemen i en värld av ökande ömsesidigt beroende. Det FN-baserade multilaterala systemet måste stärkas och reformeras. Som EU-medlemsstat är det viktigt för Finland att EU har åtagit sig att upprätthålla systemet och stärka det. Detta är särskilt viktigt nu när systemet utmanas mer öppet och de snabbt föränderliga relationerna mellan stormakterna försvårar samarbetet.

(105) **Värdegrunden.** Stora utskottet stöder i likhet med statsrådet en starkare värdegrund för yttre åtgärder för att EU ska kunna främja sina egna mål i den förändrade omvärlden (UtUU 4/2021 rd). EU:s internationella verksamhet måste fokusera på FN:s mål för hållbar utveckling (Agenda 2030), åtgärder mot klimatförändringen och minskningen av den biologiska mångfalden, frågor som gäller hantering av naturresurser och företagens samhällsansvar. Dessutom måste EU:s internationella verksamhet främja universella värderingar såsom mänskliga och grundläggande rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen samt fred och frihet. I linje med riktlinjerna i redogörelsen är också arbetsrättsliga frågor och främjandet av social rättvisa, jämlikhet, jämställdhet mellan könen samt kvinnors och flickors rättigheter viktiga frågor där EU bör intensifiera samarbetet med likasinnade länder.

(106) **Sanktionspolitiken.** Utrikesutskottet (UtUU 4/2021 rd) anser att EU:s sanktionspolitik måste vara effektiv, proportionell och konsekvent. När sanktioner påförs bör man också i förväg överväga på vilka villkor de kan frångås. Sanktionernas verkningfullhet kan förbättras av en fungerande dialog med parterna och av att sanktionerna är enhetliga. För att man ska kunna skydda sig mot negativa effekter av tredjeländers sanktioner krävs åtgärder på EU-nivå. Då förbättras unionens motståndskraft mot störningar.

(107) **Utvecklingspolitik.** Som utrikesutskottet konstaterar (UtUU 4/2021 rd) är EU den viktigaste aktören inom utvecklingssamarbetet i världen. Genom att aktivt medverka i de utvecklingspolitiska besluten i EU har Finland möjlighet att påverka den internationella utvecklingssamarbetspolitiken och driva på sina egna mål, såsom att främja mänskliga rättigheter, demokrati och

Betänkande StoUB 1/2021 rd

god förvaltning samt att i tilltagande utsträckning rikta utvecklingssamarbetet till de minst utvecklade och bräckliga staterna.

(108) **Afrikapolitiken.** Sakkunniga har betonat att EU:s mål måste vara närmare relationer med närområdena och de afrikanska länderna. Relationen mellan EU och de afrikanska länderna måste i högre grad bygga på politisk dialog, ömsesidighet och handel. Utskottet instämmer i detta.

(109) **Arktispolitiken.** I redogörelsen betonas vikten av att stärka EU:s arktiska politik. Det är en motiverad riktlinje. Det arktiska området har redan länge stått i centrum för geopolitiken. Samtidigt sätts regionens känsliga natur på prov när konkurrensen om naturresurser intensifieras. Som utrikesutskottet konstaterar (UtUU 4/2021 rd) måste EU främja en hållbar utveckling och stabilitet i den arktiska regionen. De viktigaste frågorna i EU:s arktiska politik är stävjandet av klimatförändringen, tryggheten av ursprungsfolkens rättigheter och välfärden för samhällena samt tillräcklig EU-finansiering. Arktiska rådet är det viktigaste samarbetsforumet och dess verksamhetsförutsättningar får inte äventyras.

(110) **Kontrollerad utvidgning.** EU:s utvidgningspolitik och grannskapspolitik bidrar till fred, välfärd och stabilitet i Europa, står det i redogörelsen. Utskottet ställer sig bakom detta. Ett medlemskapsperspektiv är ett av de starkaste instrumenten som EU har för att påverka den politiska utvecklingen i staterna i närområdet. Västra Balkan är ett strategiskt viktigt område för EU, och det är viktigt att ytterligare stärka det europeiska perspektivet där.

(111) **Relationerna med Förenta staterna.** Liksom statsrådet menar utskottet att det är viktigt att främja partnerskapet mellan EU och Förenta staterna, särskilt med tanke på det regelbaserade systemet, de ekonomiska relationerna och säkerheten i Europa.

(112) **En sammanhållen Rysslandspolitik.** I enlighet med redogörelsen anser stora utskottet att det är viktigt för Finland att EU:s Rysslandspolitik är samordnad. Verksamheten styrs av de principer som rådet (utrikes frågor) fastställt. Samtidigt bör EU föra en dialog och samarbeta med Ryssland t.ex. i klimat- och miljöfrågor.

(113) **Hur Kinas inflytande ska bemötas.** Stora utskottet instämmer i statsrådets bedömning att Kinas målmedvetna strävanden att stärka sin globala ställning kräver konsekvent politik från EU:s sida. Europas värderingar och intressen måste försvaras bättre.

(114) **Relationerna till Storbritannien.** Stora utskottet anser på det sätt som presenteras i redogörelsen att särskild uppmärksamhet bör fästas vid ett korrekt genomförande och en korrekt tillämpning av redan framförhandlade avtal om Storbritanniens utträde ur EU. Protokollet om Irland och Nordirland utgör en integrerad del av utträdesavtalet och bör inte längre omarbetas. I frågor som hör till medlemsstaternas behörighet är det viktigt att Finland bygger upp goda och välfungerande bilaterala relationer med Storbritannien. Storbritanniens utträde ur EU har ökat den europeiska utrikes- och säkerhetspolitiska samordningen utanför EU-strukturerna mellan de största EU-medlemsstaterna och Storbritannien. Enligt utrikesutskottet bör Finland aktivt sträva efter att olika samarbetsstrukturer som förekommer utanför unionen ska tas in i EU. Verksamhet utanför EU-strukturerna försämrar Finlands och de övriga små medlemsstaternas möjligheter att påverka. (UtUU 4/2021 rd).

Betänkande StoUB 1/2021 rd

(115) **EU och Turkiet.** EU:s politik gentemot Turkiet bör vara långsiktig och samstämmig på alla delområden. Man måste försöka finna hållbara lösningar på problemen med hjälp av diplomati. Det krävs en konsekvent och kraftfull reaktion på åtgärder som stärker motsättningar och instabilitet.

(116) **Läget i Afghanistan.** Stora utskottet anser att situationen i Afghanistan är oroväckande med tanke på de eventuella humanitära, migrationsrelaterade och säkerhetsrelaterade konsekvenserna. EU måste finna en gemensam strategi för att reagera på situationen. Unionen bör bedriva ett omfattande politiskt och ekonomiskt samarbete med andra aktörer och sträva efter att förhindra en humanitär katastrof i regionen. Afghanistan får inte bli en okontrollerad källa till migration eller en plattform för internationell terrorism. EU måste fortsatt ha som ambition att vara en betydande aktör i frågor som gäller Afghanistan, däribland de mänskliga rättigheterna, särskilt kvinnors, flickors och minoriteters rättigheter. Stora utskottet betonar att EU-samarbetet och samordningen mellan medlemsstaterna samt förmågan att agera snabbt är centrala frågor i situationer som Afghanistan. Det är viktigt att EU och dess medlemsstater i liknande situationer kan reagera mer effektivt och konsekvent.

13 Migrationsstrategi

(117) I linje med redogörelsen anser stora utskottet att migration som ett mångfasetterat globalt fenomen kräver lösningar som förenar EU:s interna och externa verksamhet. Det måste handla om lösningar som alla medlemsstater förbinder sig till och som kan tillgodose både EU:s interna behov och de bakomliggande orsakerna till migrationen.

(118) **Hantering av migrationen.** Stora utskottet anser att invandrings- och asylpolitiken måste vara övergripande och bygga på en aktuell lägesbild. Stora utskottet upprepar sin åsikt att migrationen måste ses som en helhet som involverar många politikområden. Denna helhet omfattar en reform av det gemensamma asylsystemet, återvändandepolitik, samarbete med tredjeländer och utveckling av lagliga migrationsvägar. Också Schengenområdets funktion, en trovärdig övervakning av de yttre gränserna och gränssäkerheten kräver en bättre fungerande och samordnad migrationspolitik och asylpolitik i EU. (StoUU 9/2020 rd) Sakkunniga har dessutom ansett att en ny aspekt utgörs av behovet av att finna lösningar på EU-nivå och föra globala diskussioner om situationer där migration utnyttjas som ett verktyg för hybridpåverkan och som ett påtryckningsmedel mot andra stater.

(119) Stora utskottet anser det vara viktigt att medlemsstaterna kommer överens om en reform av det gemensamma asylsystemet (StoUU 9/2020 rd). Utskottet bedömer att utvecklingen i Afghanistan ökar trycket på att finna lösningar. EU behöver mer välfungerande förfaranden för asyl och återvändande än för närvarande för att med iakttagande av skyldigheter enligt internationell rätt säkerställa att skydd snabbt erbjuds dem som behöver det och för att utan dröjsmål hänvisa dem som inte är i behov av skydd till återvändandeförfarandet. Flexibla och högkvalitativa förfaranden från och med den inledande screeningen garanterar att den sökande kan lita på att ärendet behandlas på behörigt sätt och avgörs inom skäligen tid. I all verksamhet ska man respektera de folkrättsliga förpliktelserna, de grundläggande fri- och rättigheterna och människorättskonventionerna och trygga rättigheterna för dem som behöver internationellt skydd och för barn och andra utsatta personer.

Betänkande StoUB 1/2021 rd

(120) Systemet bör även i fortsättningen bygga på rätten att söka asyl i EU. Det ligger i Finlands intresse som stat med yttre gränser att EU skapar en solidaritetsmekanism som är bindande för alla medlemsstater. Det är också viktigt för Finland att säkerställa att det gemensamma asylsystemet fungerar både under normala förhållanden och vid migrationstryck och kriser. Samtidigt måste vi se till att förfarandena garanterar att de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses, inbegripet sökandenas rättsskydd, samt att ärendena behandlas individuellt och att förbudet mot återsändande (non-refoulement) iakttas. Här ska också bestämmelserna i Istanbulkonventionens artikel 60 om beaktande av kön i asyloffaranden beaktas.

(121) Under migrationstrycket är det viktigt att EU och dess medlemsstater fortsätter sitt arbete för att ta itu med de bakomliggande orsakerna i ursprungsländerna. På motsvarande sätt måste man vidta åtgärder för att förbättra de reglerade och säkra vägarna till EU, såsom studie- och arbetsvägarna, och deras tillgänglighet. Främjandet av arbetskraftsinvandring spelar en viktig roll för att minska EU:s arbetskrafts- och kompetensbrist. Med tanke på detta är det viktigt att också främja EU-medborgarnas rätt att fritt röra sig som arbetstagare mellan medlemsstaterna.

(122) Med hänvisning till förvaltningsutskottets (FvUU 21/2021 rd) utlåtande anser stora utskottet att en väsentlig del av helhetslösningen är att skapa effektiva och hållbara system för återsändande som faktiskt fungerar och fullgör skyldigheterna enligt folkrätten. Det är viktigt att genomföra de befintliga återtagandearrangemangen och skapa nya. På motsvarande sätt bör arrangemangen för frivillig återresa effektiviseras. Jämlika och hållbara partnerskap med ursprungs- och transitländer är väsentliga. Det är också viktigt att skydda flyktingar och samarbeta för att förebygga människohandel och smuggling.

(123) Stora utskottet upprepar sin åsikt att det är viktigt att också föra en debatt på EU-nivå om integrationsfrågor i medlemsstaterna. Även om integrationen hör till medlemsstaternas nationella behörighet, kan EU-samarbetet och EU-finansieringen ge betydande fördelar i integrationen av invandrare. (StoUU 9/2020 rd)

(124) **Utveckling av Schengenområdet.** Stora utskottet stöder statsrådets mål att stärka Schengenområdet på ett sätt som omfattar åtgärder inom Schengenområdet, vid de yttre gränserna och i tredjeländer, utnyttjande av teknik och samarbete med grannländerna, så att de kontroller som saknas vid de inre gränserna effektivt kan kompenseras. Regelverket måste utvecklas så att det kan nyttjas i kampen mot globala hot mot hälsan och så att varor och väsentliga tjänster rör sig på den inre marknaden också i krissituationer.

14 Fördjupad övergripande säkerhet

(125) Stora utskottet instämmer i statsrådets bedömning att den föränderliga säkerhetspolitiska omgivningen kräver ett förutseende och övergripande tillvägagångssätt för att öka säkerheten i EU och för dess medlemsstater och medborgare. Begreppet övergripande säkerhet som förenar ett brett perspektiv på den yttre och den inre säkerheten är en viktig resurs för EU.

(126) **EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.** Utrikesutskottet (UtUU 4/2021 rd) och försvarsutskottet (FsUU 3/2021 rd) ställer sig bakom redogörelsens riktlinjer om att stärka och utveckla EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. EU måste kunna bära ansvar för

Betänkande StoUB 1/2021 rd

sin egen säkerhet och för säkerheten i närområdena, till exempel med hjälp av krishantering. Utrikesutskottet och försvarsutskottet anser det vara viktigt att Finland aktivt deltar i diskussionerna om tillämpningen av solidaritetsklausulen enligt artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionsätt och klausulen om ömsesidigt stöd och bistånd enligt artikel 42.7 i fördraget om Europeiska unionen och att Finland betonar betydelsen av en bred säkerhetsuppfattning.

(127) Enligt försvarsutskottet (FsUU 3/2021 rd) bör vi förhålla oss fördomsfria till utvecklingen av EU:s försvarssamarbete. Samarbetsprojekten närmar medlemsstaterna till varandra militärt och ökar solidariteten mellan länderna, vilket är av stor säkerhetspolitisk betydelse för Finland. Den nationella försvarsplaneringen ska dock alltid göras utifrån Finlands egna behov. Samarbetet bör också bedrivas på ett sätt som garanterar den finländska försvarsindustrin möjlighet att som jämlik partner delta i EU:s försvarsindustriella samarbete.

(128) Försvarsutskottet (FvUU 3/2021 rd) anser att även om största delen av medlemsstaterna sköter sitt försvar genom medlemskap i Nato, behöver EU också en viss militär kapacitet oberoende av Nato. I och med Storbritanniens utträde ur EU kan diskussionerna om strategisk autonomi ta fart på ett sätt som kräver större aktivitet av Finland. EU:s utveckling som militär aktör påskyndas också av att Förenta staterna i allt högre grad har blickarna riktade mot Asien i stället för Europa och upplever Kina, snarare än Ryssland, som den främsta utmanaren. I vilket fall som helst måste Europeiska unionen i större utsträckning än tidigare ansvara för säkerheten på kontinenten, särskilt när det gäller hybridhot som inte utlöser Natos femte artikel om kollektivt försvar. På motsvarande sätt måste Finland främja utvecklingen av den militära dimensionen av EU:s försörjningsberedskap. Försvarsutskottet betonar betydelsen av en strategisk kompass som definierar EU:s samlade hotbild och ett fungerande samarbete mellan EU och Nato. Särskilt nyttigt är samarbetet kring bekämpningen av hybridpåverkan och utvecklingen av cyberförsvaret, i frågor som anknyter till digitalisering och ny teknik, såsom artificiell intelligens, samt i främjandet av militär rörlighet. (FsUU 3/2021 rd)

(129) **Moderna säkerhetshot.** Stora utskottet ställer sig bakom redogörelsens mål att bekämpningen av hybridhot och främjandet av cybersäkerheten ska bli en etablerad del av EU:s beredskap inför säkerhetshot. Som utrikesutskottet (UtUU 4/2021 rd) och försvarsutskottet (FvUU 3/2021 rd) konstaterar är Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot, beläget i Helsingfors, ett centralt verktyg för att utveckla samarbetet mellan medlemsstaterna och stärka deras kapacitet. Förmågan att identifiera och förebygga desinformation, osaklig valpåverkan och annan informationspåverkan är ett väsentligt led i bekämpningen av hybridhot. Också hoten mot cybersäkerheten måste granskas på ett övergripande sätt och det måste tas fram verktyg för ändamålet (KoUU 14/2021 rd, UtUU 4/2021 rd). Målet måste vara en fri, öppen och trygg cybermiljö där demokratiprincipen, de mänskliga rättigheterna och internationell rätt respekteras.

(130) **Inre säkerhet och rättsligt samarbete.** Stora utskottet anser att myndigheternas verksamhetsförutsättningar måste utvecklas inom området för inre säkerhet och rättsligt samarbete. Medlemsstaterna behöver effektiva samarbetsformer på EU-nivå för att kunna bemöta de föränderliga säkerhetshoten och bekämpa terrorism, förebygga våldsamt radikaliserande och förebygga gränsöverskridande brottslighet, såsom människohandel och sexuellt utnyttjande av barn. I det rättsliga samarbetet bör särskild uppmärksamhet fästas vid brottsförebyggande, brottsoffrens ställning och det straffrättsliga ansvaret också i nätmiljön och i den tekniska utvecklingen. Grun-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

den för samarbetet mellan EU:s medlemsstater bör vara att domar och beslut erkänns ömsesidigt i såväl brottmål som civilmål. Tillnärmningen av medlemsstaternas lagstiftning måste vara sekundär i förhållande till ömsesidigt erkännande. Därigenom visar man respekt för skillnaderna i medlemsstaternas rättssystem och traditioner. Skillnaderna kan vara betydande inte minst på civil- och straffrättens område. (LaUU 6/2021 rd)

VI FINLANDS INFLYTANDE I EU

(131) I enlighet med redogörelsen anser stora utskottet att EU-påverkan ger de bästa resultaten genom en resultatutvecklad verksamhet som stöder EU:s funktionsförmåga och genom ett aktivt inflytande som beaktar förändringar i den verksamhet på EU-nivå som beskrivs i kapitel IV ovan.

1 Grundläggande principer

(132) Stora utskottet konstaterar att hörnstenen för Finlands EU-påverkan är en övergripande, omsorgsfullt samordnad nationell EU-politik och på förhand utarbetade strategiska riktlinjer i viktiga frågor. Framför allt kommissionens omfattande projekt som involverar olika politikområden kräver heltäckande tvärssektoriell beredning och grundlig konsekvensbedömning. Det får inte uppstå en situation där Finlands inflytande försvagas på grund av att det drar ut på tiden att formulera en nationell ståndpunkt. Också riksdagen är skyldig att planera sitt arbete så att riksdagens ståndpunkter står till de beredningsansvarigas förfogande tillräckligt tidigt och vid en tidpunkt som är gynnsam med tanke på inflytandet. Finlands förhandlingsmål måste främjas i EU också under riksdagsbehandlingen, förutsatt att förhandlingsparterna underrättas om att den nationella behandlingen av ärendet pågår.

(133) Stora utskottet anser att Finland som en liten medlemsstat i EU kan få större inflytande än vad antalet röster ger vid handen bara genom att agera aktivt, förutsägbart och med förmåga till samarbete, och genom att lyfta fram både sina nationella ståndpunkter och sina synpunkter på det europeiska helhetsintresset. Det är viktigt att Finland driver på sina ståndpunkter i alla beredningsfaser och på alla nivåer, från tjänstemannanivå till ministernivå. För att EU-inflytandet ska ge resultat krävs det alltid god sakkännedom och förhandlingsförmåga. Utöver innehållsfrågor måste de som driver Finlands ståndpunkter behärska EU-institutionernas praxis och också kunna utnyttja inofficiella påverkanskanaler.

2 Utveckling av inflytandet i EU

(134) Stora utskottet betonar att påverkan i EU måste ske tidigt och med framsyn. Vid utfrågningen av sakkunniga har det betonats att Finlands föregripande inflytande måste effektiviseras. Den praxis som tillämpas av andra medlemsstater och aktörer visar att det bästa sättet att styra kommissionens och de andra EU-institutionernas åtgärder utifrån de egna intressena är att påverka på ett relativt tidigt stadium och lägga fram egna nationella initiativ. Det är bara genom denna typ av initiativförmåga och strategiska framsyn som Finlands initiativ kan ta sig upp på EU:s agenda och Finlands synpunkter och nationella specialfrågor beaktas redan på förhand. Det är alltid svårare att påverka ju längre beredningen av EU-åtgärderna har kommit. Stora utskottet anser att främjandet av Finlands intressen och den strategiska styrningen av EU-ärenden kräver nya arbets-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

sätt och tillräckliga resurser i statsrådet. Utskottet föreslår därför att riksdagen godkänner ett uttalande där

riksdagen förutsätter att statsrådet har beredskap att föregripande påverka särskilt innehållet i Europeiska kommissionens lagstiftningsinitiativ och att tillräckliga resurser avdelas för detta arbete.

(135) Stora utskottet betonar vikten av aktiva kontakter med alla centrala EU-institutioner, medlemsstater och andra aktörer. Vi måste fördomsfritt söka oss nya samarbetspartner enligt situation. Utöver Europeiska kommissionen måste påverkan riktas till Europaparlamentets, dess nyckelpersoners och europeiska politiska gruppers verksamhet, och ståndpunkterna måste främjas också i medlemsstaternas bilaterala relationer. Finland ska också delta i behandlingen av domstolsärenden i EU-domstolen. Framgången i domstolarna beror på hur tungt vägande de rättsliga argumenten är, och där har medlemsstaternas röstetal inte samma betydelse som i rådet. Verksamheten vid EU-domstolarna ska ses som verksamhet som stöder det politiska inflytandet och den måste samordnas strategiskt med annat påverkansarbete.

(136) Liksom statsrådet bedömer utskottet att EU-rekryteringarna också har ett centralt samband med Finlands EU-inflytande som helhet. De finländska tjänstemännens relativa andel i EU-institutionerna kommer sannolikt att minska när de nuvarande finländska tjänstemännen går i pension. Det ligger i Finlands intresse att det i EU:s tjänstemannakår finns experter med insikter i Finlands särdrag. Stora utskottet anser det vara viktigt att statsrådet utvecklar metoder för att få in fler finländska tjänstemän i EU-institutionerna. Som Ålands landskapsregering anser är det viktigt att i detta arbete främja rekryteringen också av finländare som är förtrodda med Ålands självstyrelse.

3 Intressebevakning i särskilda nationella frågor

(137) Stora utskottet konstaterar att Finland måste upprätthålla en hög ambitionsnivå på intressebevakningen i EU och kunna ge våra förhandlingsparter väl underbyggd information om Finlands särdrag, eftersom våra behov i vissa frågor skiljer sig från EU:s övriga medlemsstater.

(138) **Bosättningsbaserad social trygghet.** Stora utskottet backar upp social- och hälsovårdsutskottets (ShUU 11/2021 rd) bedömning att den viktigaste EU-politiska frågan för Finlands system för social trygghet och service är hur vi ska kunna ha kvar vår skattefinansierade bosättningsbaserade sociala trygghet och se till att systemet är hållbart, när de ändringar vi måste göra bara är enstaka detaljer kopplade till utvecklingen av inre marknadslagstiftningen. I EU-förhandlingarna måste vi tydligt lyfta fram att det finländska systemet för social trygghet har en viktig roll när det gäller att upprätthålla social sammanhållning och jämlikhet i samhället. Likaså måste det säkerställas att social- och hälsovårdspolitiken och social- och hälsovårdssystemen, såsom pensionsystemet, även i fortsättningen ingår i vår nationella behörighet.

(139) **Skogarna i Finland.** I likhet med jord- och skogsbruksutskottet (JsUU 9/2021 rd) och miljöutskottet (MiUU 9/2021 rd) anser stora utskottet att skogarna i Finland har en central betydelse för ekonomin, sysselsättningen, den biologiska mångfalden och rekreationsanvändningen. Skogsindustrin är viktig för Finland och dess betydelse kan stärkas ytterligare i och med nya pro-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

dukter och råvaror som ersätter de fossila, står det i redogörelsen. Utskottet instämmer i detta. Det är viktigt att Finland i EU:s beslutsprocesser lyfter fram grunderna för hållbart skogsbruk och det faktum att det är karaktäristiskt för Finland att virkesutbudet är beroende av skogsägarfamiljer. Vid beredningen av åtgärderna måste det beaktas att denna grupp ska behandlas rättvist och det måste garanteras att det nationella hållbara skogsbruket och bioekonomiinvesteringarna kan fortsätta. Inom ett hållbart skogsbruk framhävs vikten av långsiktig verksamhet, för att skogarnas ekonomiska livskraft och mångfald ska kunna säkerställas.

(140) **Glesbygd och långa avstånd.** Sakkunniga har påpekat att EU-institutionerna och de övriga medlemsstaterna är väl medvetna om att glesbygdsområden, långa avstånd och ett nordligt läge är viktiga nationella specialfrågor för Finland, i synnerhet inom EU:s regional- och strukturpolitik och jordbrukspolitik. En viktig specialfråga för Finland är det särskilda stödet till glesbygdsområdena i de östra och norra delarna av landet. Stöden inom den gemensamma jordbrukspolitiken och garanterad utdelning på nuvarande nivå är av central betydelse för att konkurrensvillkoren för vårt jordbruk och förutsättningarna för livsmedelsproduktionen ska kunna säkerställas och produktionen tryggas överallt i Finland.

(141) **Den nordliga dimensionen och Östersjön.** Stora utskottet anser i likhet med utrikesutskottet (UtUU 4/2021 rd) att det är viktigt för Finland att säkerställa kontinuiteten i EU:s politik för den nordliga dimensionen. Partnerskapsrelationerna till följd av den här politiken ger oss verktyg för att främja Finlands och EU:s mål i de arktiska områdena, Östersjöregionen och EU:s och Rysslands gränsområden, exempelvis inom klimat- och miljösamarbete och kärnsäkerhet.

(142) Stora utskottet stöder i likhet med jord- och skogsbruksutskottet (JsUU 9/2021 rd) och miljöutskottet (MiUU 9/2021 rd) statsrådets mål att räddandet av Östersjön ska lyftas fram som ett av EU:s spetsprojekt. Arbetet för att skydda Östersjön har gett betydande resultat, och det är viktigt att fortsätta med det. Åtgärder för att effektivisera vattenskyddet inom jordbruket har en central roll med tanke på skyddet av Östersjön. Också fisket i Östersjön bör främjas ekologiskt och hållbart med hjälp av den gemensamma fiskeripolitiken.

VII RIKSDAGENS MEDVERKAN I BEREDNINGEN AV EU-ÄRENDEN

(143) Bestämmelser om riksdagens deltagande i utformningen av den nationella EU-politiken finns i 93, 96 och 97 § i grundlagen. I dessa bestämmelser i grundlagen ges statsrådet makt att nationellt bereda och verkställa EU-ärenden. Riksdagen tillskrivs rätt att delta i och medverka till formuleringen av Finlands ståndpunkter i EU. Som statsrådet konstaterar är målet att säkerställa ett gott samarbete med riksdagen och att riksdagen får tillräckligt med information i rätt tid.

1 Grunderna för systemet

(144) Stora utskottet konstaterar att det viktigaste syftet med grundlagsbestämmelserna är att säkerställa att behörighetsfördelningen mellan de högsta statsorganen enligt grundlagen förblir intakt också vid den nationella beredningen av EU-beslut. Grundlagen förutsätter att statsrådet i EU-ärenden på förhand söker riksdagens samtycke i frågor som omfattas av riksdagens lagstiftnings- eller budgetmakt (96 § i grundlagen, U-skrivelse). Grundlagen ger också riksdagen obegränsad rätt att av statsrådet få information om beredningen av ärenden i EU. Då väcks ett EU-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

ärende i riksdagen när stora utskottet begär information eller statsrådet anser det nödvändigt att underrätta riksdagen om ett EU-ärende på grund av dess betydelse (97 § i grundlagen, E-skrivelse). De senare utgör i regel frågor som gäller utveckling av EU-verksamheten och nationellt inflytande i EU, där man på förhand gör åtaganden som senare kan minska riksdagens handlingsutrymme.

(145) Stora utskottet anser att grundlagsbestämmelserna om riksdagens rätt att medverka och få information är centrala faktorer för den demokratiska förankringen av Finlands EU-ståndpunkter. Behandlingssystemet för EU-ärenden bygger på statsrådets ansvar inför riksdagen. Systemet säkerställer att Finlands ståndpunkter har ett tillräckligt politiskt stöd i landet, vilket ger en hållbar grund för förhandlingarna på EU-nivå. Detta är en viktig del av Finlands inflytande i EU.

(146) Stora utskottet konstaterar att riksdagen via U- och E-skrivelser enligt 96 och 97 § i grundlagen tar ställning till alla rättsliga och politiska frågor i EU-relaterade förslag, inklusive subsidiaritetsprincipen. Därför har utskottet varit återhållsamt med att föreslå att plenum lämnar subsidiaritetsyttranden till EU-institutionerna. Riksdagens grundlagsfästa befogenheter kan anses tillförsäkra riksdagen bättre och mer omfattande möjligheter till inflytande i behandlingen av EU-ärenden jämfört med det förfarande som i protokoll 2 till fördraget om Europeiska unionen föreskrivs för de nationella parlamentens kontroll över efterlevnaden av subsidiaritetsprincipen (subsidiaritetsförfarandet). Utskottet anser inte heller att subsidiaritetsförfarandet är ett effektivt sätt att påverka innehållet i förslagen till EU-lagstiftning. I detta förfarande bedöms kommissionens ursprungliga förslag snävt med avseende på subsidiaritetsprincipen vid en tidpunkt då lagstiftningen i sin helhet redan är föremål för ändringar i ministerrådet och Europaparlamentet. Med hänsyn till detta är förfarandets mervärde med avseende på riksdagens maktbefogenheter ringa, även om det i viss mån kan betraktas som ett kompletterande förfarande till maktbefogenheterna. (StoUU 1/2013 rd, StoUB 1/2014 rd, StoUU 11/2018 rd) Stora utskottet anser att riksdagen mest effektivt kan påverka förslagets förenlighet med subsidiaritetsprincipen genom att styra statsrådets verksamhet i EU-förhandlingarna.

2 Stora utskottets ställning

(147) En av de viktigaste uppgifterna för stora utskottet är att delta i beredningen av sådana EU-rättsakter som Finland efter slutförda förhandlingar förbinder sig att efterleva. I motsats till andra utskott är stora utskottet ett organ som fattar beslut och inte bereder ärenden för plenum.² I ärenden som hör till riksdagens behörighet utformas Finlands förhandlingsmål genom dialog mellan statsrådet och riksdagen så att riksdagens ståndpunkt i enlighet med stora utskottets beslut är en förhållningsregel som är politiskt förpliktande för statsrådet och en "normativ utgångspunkt" (RSv — RP 318/1994 rd) vid förhandlingar på EU-nivå. Stora utskottet uttrycker riksdagens ståndpunkt antingen genom ett uttalande i form av en kläm (SuVEK) i utskottets protokoll eller genom ett utlåtande med överväganden.

2 I frågor som gäller EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (Gusp) uttrycker utrikesutskottet riksdagens ståndpunkt i stället för stora utskottet. Alla andra områden inom EU-politiken, inklusive handelspolitik, utvecklingspolitik, utvidgning och frågor som gäller de inre politikområdenas yttre förbindelser, hör till stora utskottets behörighetsområde.

Betänkande StoUB 1/2021 rd

(148) Stora utskottet beslutar om riksdagens ståndpunkt i regel efter att ha hört fackutskotten, men kan i brådskande fall agera också utan beredning i fackutskott (StoUAO 15 §). Stora utskottet samordnar vid behov fackutskottens och statsrådets ståndpunkter. På så sätt tryggas både enhetligheten i riksdagens ställningstaganden och en tillräckligt omfattande demokratisk beredning av ärendena. Finland kan bara ha en enda ståndpunkt, som vi kan driva i EU-institutionerna. Det får inte förekomma att Finlands ståndpunkt till följd av riksdagens handlande blir oklar för förhandlingarna. Statsrådet är å sin sida skyldigt att genom kompletterande U- och E-skrivelser hålla riksdagen informerad om hur förhandlingarna framskrider under hela förhandlingsprocessen.

(149) Enligt 97 § 3 mom. i grundlagen ska statsministern på förhand samt efteråt ge riksdagen eller dess utskott, huvudsakligen stora utskottet³, information om Europeiska rådets möten och andra EU-förhandlingar på regeringschefsnivå. Också de övriga ministrarna hörs i stora utskottet om aktuella förhandlingssituationer före ministerrådets möten, och de är skyldiga att rapportera resultaten till stora utskottet också i efterhand. I systemet ingår att i en överraskande förhandlings-situation där det inte är möjligt att få riksdagens uppdaterade ståndpunkt ska ministern ha som mål att uppnå det förhandlingsresultat som han eller hon bedömer bäst motsvarar riksdagens vilja och är förenligt med Finlands helhetsintresse. Ministern ska därefter utan dröjsmål delge stora utskottet grunderna för förfarandet.

3 Utvecklingsbehov

(150) Stora utskottet anser att 96 och 97 § i grundlagen ska ses som ett normkomplex där fokus ligger på att se till att riksdagen har faktiska möjligheter att medverka till ställningstagandet i ärenden som hör till riksdagens behörighet (StoUU 10/2011 rd, StoUU 1/2012 rd). Med tanke på riksdagens maktbefogenheter och påverkansmöjligheter är det en nyckelfråga att de nationella förhandlingsmål som beskrivs i U- och E-skrivelserna till riksdagen samordnas i statsrådet. Den information som ges till riksdagen ska också vara heltäckande och komma i rätt tid så att riksdagen har faktiska möjligheter att påverka de nationella förhandlingsmålen och därigenom förhandlingsresultatet. Likaså ska ministerrådshandlingarna lämnas till riksdagen i god tid före stora utskottets möte, så att medlemmarna och ersättarna i utskottet har tillräckligt med tid att sätta sig in i de frågor som behandlas vid mötet, innan besluten fattas. Dessa grundläggande principer bör vara rättesnören för dem som bereder EU-ärenden. Riksdagen får aldrig ställas inför fullbordat faktum.

(151) Stora utskottet konstaterar att ett i 50 § 3 mom. i grundlagen avsett sekretessförordnande som stora utskottet utfärdat på begäran av statsrådet och som är bindande för alla utskott ska betraktas som ett undantag från principen om riksdagshandlingarnas offentlighet (StoUU 4/2020 rd). Därför ska statsrådets sekretessbegäran alltid vara så noggrant avgränsad som möjligt och begränsa offentligheten så lite som möjligt. Dessutom ska statsrådet omedelbart underrätta riksdagen om sekretessgrunderna upphör att gälla, så att handlingen därefter kan offentliggöras. Godtagbara grunder för sekretessbegäran är i synnerhet tryggheten av Finlands förhandlingsmål och konfidentialitet för de övriga medlemsstaternas förhandlingspositioner.

3 När Europeiska rådet behandlar Gusp-ärenden hörs statsministern av utrikesutskottet.

Betänkande StoUB 1/2021 rd

(152) Med hänvisning till det som sägs ovan om tryggandet av riksdagens maktbefogenheter ser stora utskottet det som motiverat att statsrådet i ett ärende som avses i 96 § i grundlagen lämna en E-skrivelse i stället för en U-skrivelse, om det är fråga om ett ärende som aktualiseras i EU med exceptionellt snabb tidsplan och också behandlingen av ärendet väntas gå snabbt. Det ska tydligt framgå av E-skrivelsen att det rör sig om ett ärende som avses i 96 § i grundlagen. E-skrivelsen ska innehålla en motivering till att det inte gick att lämna en U-skrivelse i ärendet. Stora utskottet påpekar att sådana E-skrivelser behandlas i utskottet på motsvarande sätt som U-skrivelser: E-skrivelser remitteras till det behöriga fackutskottet, som ska lämna utlåtande om dem. Efter behandlingen i fackutskottet formulerar stora utskottet riksdagens ståndpunkt, som blir en normativ utgångspunkt för statsrådet vid förhandlingarna. Av de konstitutionella grundprinciperna i systemet för behandling av EU-ärenden följer att statsrådet – och också Finlands partnerländer – måste kunna lita på att de finländska förhandlarna har riksdagens förtroende efter det att riksdagen har antagit sin ståndpunkt. Om statsrådet i efterhand lämnar en U-skrivelse i samma ärende när behandlingen av ärendet redan har slutförts i EU, tar stora utskottet inte längre upp innehållet i U-skrivelsen till behandling, utan hänvisar till riksdagens ståndpunkt i ärendet och antecknar att utredningen har inkommit. Stora utskottet föreslår att statsrådet inom ramen för bestämmelserna om statsrådets verksamhet ska överväga om U-skrivelsen i sådana situationer tydligt kan säga ut att skrivelsen inte innehåller några nya förhandlingsmål som avviker från dem i E-skrivelsen. Då tydliggörs det att U-skrivelsen behandlas i riksdagen som ett ärende som inte längre kräver ställningstagande av stora utskottet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Stora utskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av redogörelse SRR 7/2020 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av redogörelsen.

Riksdagen förutsätter att statsrådet har beredskap att med framförhållning påverka särskilt innehållet i kommissionens lagstiftningsinitiativ och att tillräckliga resurser avdelas för detta arbete.

Betänkande StoUB 1/2021 rd

Helsingfors 8.10.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Satu Hassi gröna
förste vice ordförande Jani Mäkelä saf
andre vice ordförande Merja Kyllönen vänst
medlem Eva Biaudet sv
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Sari Essayah kd
medlem Maria Guzenina sd
medlem Jussi Halla-aho saf
medlem Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Olli Immonen saf
medlem Eeva Kalli cent
medlem Anne Kalmari cent
medlem Pia Kauma saml
medlem Ville Kaunisto saml
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Suna Kymäläinen sd
medlem Jouni Ovaska cent
medlem Lulu Ranne saf
medlem Jussi Saramo vänst
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Anne-Mari Virolainen saml
ersättare Mari Holopainen gröna
ersättare Matias Marttinen saml
ersättare Hussein al-Tae sd.

Sekreterare var

utskottsråd Anna Sorto.

Betänkande StoUB 1/2021 rd Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

Regeringens EU-redogörelse följer regeringsprogrammets riktlinjer och prioriteringar. Den gemensamma inre marknaden är en av EU:s största prestationer och marknads funktion är en förutsättning för en hållbar tillväxt och konkurrenskraft i hela EU, står det i redogörelsen.

Det är alltså viktigt att utveckla EU:s inre marknad på ett sätt som stärker hållbar tillväxt och konkurrenskraft, men det är väsentligt för EU:s kristalighet att alla medlemsländer får ordning på sin ekonomi. Det är också nödvändigt med omfattande och grundliga reformer. De nuvarande systemen leder oss inte in på en väg mot reformer, och skuldstimulansen kan inte fortgå i all oändlighet.

Denna lägesbild är lätt att dela, men Sannfinländarna anser tvärt emot regeringens linje att unionen bör förbli ett handelsförbund mellan självständiga nationalstater. Den övriga integrationen samt makt- och inkomstöverföringarna måste i princip motverkas.

Återhämtningspaketet och EU:s egna medel

EU:s stimulanspaket är behäftat med fundamentala rättsliga problem och har ingen tydlig och godtagbar rättslig grund i unionens grundfördrag. Enligt artikel 310 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) ska budgetens inkomster och utgifter balansera varandra, och unionen får inte finansiera sin verksamhet genom lån. Artikel 125 i EUF-fördraget innehåller dessutom en s.k. "no bail-out"-klausul, som förbjuder unionen och medlemsländerna att ta på sig ett annat medlemslands ekonomiska förpliktelser.

Rättsstatsprincipen förutsätter att man också i krissituationer följer grundfördragen. Det är inte godtagbart att de politiska målen och ideologierna kör förbi EU-fördragen. Paketet urholkar EU:s regelbaserade karaktär och förändrar väsentligt unionens karaktär och relationerna mellan unionens institutioner och medlemsländerna. Förvrängning av fördragen och en målinriktad tolkning undergräver förtroendet för det avtalsbaserade systemet och orsakar moralisk risk.

Det räcker inte med att säga att återhämtningspaketet är unikt och av engångskaraktär. Redogörelsen borde ha innehållit en mer heltäckande konsekvensbedömning av konsekvenserna av återhämtningsfonden och av integrationsutvecklingen i EU. Det har redan öppet sagts ut i unionen att återhämtningspaketet kommer att bli en ny rutin och ett permanent arrangemang som kommer att användas på nytt när det blir kris igen. I återhämtningspaketet handlar det om en ny och väsentlig inskränkning av riksdagens budgetsuveränitet jämfört med tidigare och också i förhållande till det nationella genomförandet av unionsavtalen. Dessutom kan de risker och ansvar som återhämtningspaketet medför vara ohållbara för Finlands offentliga finanser och de finländska skattebetalarna. I värsta fall kan ansvaren öka på ett sätt som riskerar finska statens kapacitet att klara av sina skyldigheter enligt grundlagen.

Betänkande StoUB 1/2021 rd Reservation 1

EU är på väg mot en inkomstöverföringsunion och ett bredare solidariskt ansvar. Finland bör inte godkänna och medverka till den här utvecklingen. I inkomstöverföringsunionen kommer Finland att spela rollen som betalare. Paketets verkliga motiv har inget samband med coronakrisen. Denna möjlighet utnyttjas utan skrupler för att fördjupa EU:s finanspolitiska integration. Dessutom ser regeringen oroväckande öppet och konstruktivt på utvecklingen av EU:s system för egna medel, dvs. inkomstsidan i EU-budgeten. Genom att utveckla EU:s egna medel kan man minska medlemsstaternas finansiella bidrag till återbetalningen av återhämtningsinstrumentet med 750 miljarder euro, anser regeringen.

Sannfinländarna anser att skapandet av EU:s egna medel oundvikligen ökar skattebördan för finländarna, och det handlar utan tvivel om att ge EU direkt beskattningsrätt. EU:s nya inkomstskäl förutsätter en omfattande samhällsdebatt i Finland. En skatt är en skatt fastän den skulle kallas något annat. Vi kan inte acceptera en överföring av beskattningsrätt till unionen, eftersom rätten utgör en central del av den nationella budgetsuveräniteten.

Beskattning och beslut med kvalificerad majoritet

Redogörelsens skrivning om införande av beslut med kvalificerad majoritet, "beslut med kvalificerad majoritet kan undantagsvis övervägas i begränsad utsträckning för att bekämpa svart ekonomi, skadlig skattekonkurrens, skatteflykt och skattebedrägeri, exempelvis vid informationsutbyte mellan medlemsstaterna och annat administrativt samarbete" är oroväckande och avviker från Finlands tidigare ståndpunkt.

I EU:s skattepolitik ska beslut med kvalificerad majoritet inte införas överhuvudtaget. Under de senaste tio åren har EU lyckats genomföra en hel del direktiv som förebygger svart ekonomi och kringgående av skatt, och det har inte krävt beslut med kvalificerad majoritet. Så bör det vara även här.

Som det står i bilagan till kompletterande E-skrivelse EKU 7/2019 rd kan en övergång till beslut med kvalificerad majoritet och/eller till vanlig lagstiftningsordning på beskattningsområdet dock i praktiken, beroende på det konkreta innehållet i ett eventuellt beslut, begränsa den nationella budgetmakten. Den faktiska inskränkningen av det nationella handlingsutrymmet i beskattningsfrågor kan också vara skadlig med tanke på den fiskala neutraliteten och förutsägbarheten i den ekonomiska politiken.

Sannfinländarna ställer sig avvisande till att öka beslutsfattandet med kvalificerad majoritet också i situationer som för ögonblicket ter sig neutrala eller positiva, eftersom vi aldrig kommer att återfå den makt vi en gång överlät trots att situationen skulle förändras och det inflytande som följer av enhällighet och användningen av hävstång skulle ligga i det nationella intresset.

EU:s invandringspolitik

Den okontrollerade invandringen måste stoppas. Migrationstrycket kommer att öka när folkmängden i de afrikanska länderna mångdubblas, konflikterna i Mellanöstern fortsätter och klimatförändringen pågår. Men det är ingen lösning att flytta stora människomassor till Europa. Vi

Betänkande StoUB 1/2021 rd

Reservation 1

måste lösa problemen genom att stabilisera förhållandena i ursprungsländerna och tillfälligt använda flyktinglägren i närområdena.

Inom EU pågår ett flertal projekt för att ändra förordningar och direktiv, bland annat definitionen av flyktingskap, asylförfarandet, de sociala förmånerna och bestämmandet av den ansvariga staten. Hittills har medlemsstaterna, Europaparlamentet och kommissionen inte kunnat enas om en asylpolitik som svarar på dagens utmaningar.

Många medlemsländer har dock under tiden intagit en stramare hållning till invandringspolitiken och det bör också Finland göra. Särskilt solidaritetsmekanismen, som grundar sig på ansvarsfördelning och är förpliktande för medlemsstaterna, och de ökade omplaceringarna ökar ytterligare Europas dragningskraft bland invandrarna och lockar fler människor till Europa. Syftet med reformerna bör därför i första hand vara att effektivisera gränskontrollerna och återsändandet och minska de okontrollerade migrationsströmmarna.

För närvarande utgör migrationen till Finland en risk för samhällsekonomin och den nationella säkerheten. Därför kan EU:s reform av invandrings- och asylpolitiken inte bara utgå från skyddet av invandrades mänskliga rättigheter, utan varje nationalstats uppgift bör i första hand vara att trygga sina egna gränser och skydda sina medborgare.

Det har också varit mycket svårt att återsända människor som illegalt kommit till Europa, eftersom ursprungsländerna vägrar ta emot dem. För att få till stånd återsändningsavtal bör EU i större utsträckning utnyttja handelspolitik och visering. Dessutom bör unionen så snart som möjligt kräva att biståndspengar kopplas till politiken för återsändande. Utbetalningen av bistånd till länder som inte tar emot sina egna medborgare bör upphöra.

Försvarssamarbetet i EU

Finland bör samarbeta internationellt inom försvarspolitik när det tjänar våra nationella intressen. Det primära är att upprätthålla vårt eget territoriella försvar.

Framför allt nordiskt samarbete och bilateralt samarbete med Förenta staterna är viktigt för vårt land. Finland ska inte backa upp en EU-armé eller gemensamma EU-trupper, och Finland ska inte heller till utomstående överlåta beslutanderätt om användningen av sina trupper.

EU:s försvarssamarbete bör också beakta att Nato är den klart viktigaste försvarssamarbetsorganisationen för de flesta EU-länder. Därför är det inte realistiskt att tro att det inom ramen för EU skapas överlappande militära strukturer.

Nato står inför många utmaningar som skapar instabilitet också i EU:s försvar. Också Storbritanniens utträde ur EU är nära förknippat med detta. Storbritannien är en betydande militärmakt och det ligger i Finlands intresse att Storbritannien stannar kvar vid de bord där de säkerhets- och försvarspolitiska besluten fattas.

Betänkande StoUB 1/2021 rd Reservation 1

Jord- och skogsbruk samt sjötrafik

Riktlinjerna för EU:s viktigaste politiksektor, den gemensamma jordbrukspolitiken, behandlas endast med några enstaka meningar i redogörelsen. Likaså saknas det helt och hållet en beskrivning av vilken betydelse politiken för landsbygdsutveckling har för Finland. Sammantaget har andelen EU-finansiering för stöd till jordbruksproduktion och landsbygdsutveckling gradvis minskat under de senaste tio åren inom EU:s budgetramar. Framtidens klimatkrav ökar hotbilderna ytterligare. Också åtgärderna för att stärka försörjningsberedskapen och produktionen av inhemsk mat bör i fortsättningen tas på större allvar och bli mer ambitiösa.

Redogörelsen borde ha lagt större tonvikt vid våra skogars betydelse för ekonomin och sysselsättningen. Finland bör in i det sista hålla fast vid att skogspolitiken ska omfattas av den nationella beslutanderätten. Finland bör spela en ännu mer aktiv roll i beredningen av EU:s politikåtgärder i anslutning till skogarna.

EU kräver nu ökade kolsänkor och ingriper bland annat i skötseln av skogarna, markanvändningen samt råvaru- och energiproduktionen i EU-länderna. Planerna särbehandlar EU-länderna, eftersom de särskilt påverkar ekonomin och den sociala hållbarheten i länder med skogar. Då Finland är ett land med mycket skog kommer vi att hamna i en besvärlig situation.

EU:s avverkningsförbud kan i värsta fall leda till att produktionen flyttas till länder utanför EU, eftersom det finns efterfrågan på träbaserade produkter nu och i framtiden. I Finland är skogarnas betydelse som inkomstkälla större än i övriga EU, eftersom den genomsnittliga storleken på våra skogsbrukslägenheter är mer än dubbel jämfört med övriga EU. Därför är det viktigt för Finland att de regionala förhållandena beaktas och att de europeiska principerna för skogsanvändningen baserar sig på korrekta data.

Som en del av klimatpaketet Fit for 55 föreslår kommissionen dessutom att utsläppshandeln utvidgas till sjötransporter. Sjöfarten ska integreras i EU:s nuvarande utsläppshandelssystem och utsläppshandeln ska tillämpas både inom EU och delvis också på sjöresor mellan EU och tredjeländer. Tyvärr tar kommissionens förslag inte hänsyn till vinterförhållandena i Finland. Sjöfarten är livsviktig för Finland. Av vår utrikeshandel går nästan 90 procent sjövägen, året runt under alla förhållanden.

Det måste finnas en balans mellan klimatåtgärder, konkurrenskraft och kriställighet. I värsta fall försvagar alltför ambitiösa klimatmål den inhemska livsmedelsproduktionen och den nationella kriställigheten. Genom klimatmålen försvagas också konkurrenskraften samtidigt som finländska företag förlorar sina verksamhetsförutsättningar. Finland har skött sig väl i miljöfrågor. I den globala världen är vår industri i sig en god miljögarant. Unionen bör ha förståelse för våra särskilda omständigheter; vi är ett glest befolkat och kallt land med långa avstånd, så vi behöver trafik och energi.

Integrationsutveckling och nationalstater

EU har blivit en gemenskap som inte följer sina egna regler och som alltid kringgår sina egna fördrag när en ny kris slår till. När man i integrationen stöter på allvarliga problem erbjuder man bara

Betänkande StoUB 1/2021 rd Reservation 1

mer integration som lösning. Problemen kan inte lösas genom ytterligare integration. I framtiden bör EU åter bli en handelsunion som upprätthåller och utvecklar den gemensamma marknaden.

Vi måste frånga principen om en mer kompakt union och ta stora steg bakåt. Förbundsstatsstrukturen måste avvecklas och vi måste sikta på ett Europa med självständiga nationalstater. Dessutom måste EU följa sina egna regler och varje medlemsstat svara för sina skyldigheter. Europa behöver starka nationalstater för att klara sig.

Lagstiftningen på EU-nivå bör i första hand inriktas på att förebygga terrorism och organiserad brottslighet samt effektivisera kontrollen av de yttre gränserna. Dessa är helheter som kräver gemensamma åtgärder från medlemsstaternas sida och där förenade krafter är av avgörande betydelse.

Beredningen av redogörelsen och Finlands framtid i EU

Beredningen av redogörelsen har inte varit brett förankrad. Regeringen har inte visat något intresse för att höra det civila samhällets synpunkter. Detta har sannolikt varit ett medvetet val för att det inte ska uppstå en bredare samhällelig debatt om de största riktlinjerna i EU-politiken.

Nu, om någonsin, är det dags att föra en kritisk debatt om EU:s framtid och i synnerhet om i vilken form EU och euroområdet bäst skulle betjäna Finland och finländarna.

Dessutom måste Finland ta rollen som aktiv påverkare och satsa mer på föregripande inflytande. Vi måste också målmedvetet främja våra nationella intressen och i första hand koncentrera oss på det som är viktigt för oss, nu och i framtiden.

Detta kräver effektivt föregripande inflytande på alla nivåer i unionen, både mellan regeringarna, gentemot kommissionen och i parlamentet. Vi måste ta modell efter många andra länder vars effektiva föregripande inflytandet gör det möjligt för dem att driva igenom sina intressen och mål.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen beaktar det som sägs ovan och förutsätter att statsrådet utifrån reservationen lämnar ett nytt förslag där våra nationella intressen och det regelbaserade systemet ställs i fokus för Finlands EU-politik.

Helsingfors 8.10.2021

Jani Mäkelä saf
Ritva Elomaa saf
Olli Immonen saf
Jussi Halla-aho saf
Lulu Ranne saf

Betänkande StoUB 1/2021 rd Reservation 2

RESERVATION 2

Motivering

Samlingspartiets riksdagsgrupp uttrycker oro över läget i regeringens EU-politik

I sitt regeringsprogram har regeringen Marin ställt upp ambitiösa mål för EU-politiken. Halva valperioden har gått, men regeringen har inte lyckats uppfylla sina mål. Finlands tidigare styrkor, såsom stark förhandspåverkan och nationell förhandssamordning, fungerar inte som förr.

För Samlingspartiet är medlemskapet i EU inte bara ett internationellt åtagande bland andra, utan det viktigaste ekonomiska och säkerhetspolitiska beslutet i Finland. Här måste vi vara Europavänliga och initiativkraftiga samtidigt som vi driver våra nationella intressen. Vi måste finnas med bland de länder som bedriver en ansvarsfull ekonomisk politik, fastän regeringen vill ta avstånd från dem.

En svag union inskränker i sista hand Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska position. Då bör Finlands EU-politik fokuseras på att förbättra EU:s globala handlingsförmåga och kvaliteten på integrationen. Det innebär att tonvikten läggs på ekonomi, globalt ansvar, flexibel integration och säkerhet i Finlands EU-politik.

Finland måste tala med bärande röst i EU. För att stanna kvar i EU:s kärna måste vi ha en klar vision för Finlands EU-politik och en strategi för att driva våra egna mål. Regeringen måste vara kapabel till en mer ambitiös EU-politik genom åtgärder. Eftersom EU-redogörelsen inte tydligt beskriver Finlands linje, lämnar Samlingspartiet en reservation till betänkandet.

Samlingspartiets riksdagsgrupps kommentarer till de olika delarna i redogörelsen

Samlingspartiet ställer sig mer ambitiöst till EU:s utveckling och anser att det är dags att diskutera EU:s framtid och Finlands EU-politik just nu. EU och Europa återhämtar sig från coronapandemin och har redan tidigare varit föremål för kraftiga interna förändringar och tryck utifrån. Samtidigt kommer EU att inta en starkare roll i kampen mot klimatförändringen och stärka sin egen utrikes- och säkerhetspolitiska ställning.

Samlingspartiet anser att Finland i den här situationen måste ha en tydlig vision och en tydlig linje för EU:s utveckling. Utifrån redogörelsens upplägg är Samlingspartiets prioriteringar följande.

Gemensamma värderingar som hörnstenen i EU:s verksamhet

Europeiska unionen måste utvecklas som värdegemenskap. Ekonomin skapar välstånd och välfärd. De gemensamma värderingarna – mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen och demokratin – binder oss samman. Inom EU finns de friaste, mest demokratiska och tryggaste länderna i världen. Vi får inte tillåta att rättsstatsprincipen urholkas och EU får inte finansiera medlemsländer som kränker de grundläggande fri- och rättigheterna och demokratin. Tillsynen över EU-finansieringens fördelningsgrund och användning bör effektiviseras.

Betänkande StoUB 1/2021 rd Reservation 2

Världens mest konkurrenskraftiga och socialt sammanhållna klimatneutrala union

Samlingspartiet understöder EU:s stärkta roll i det globala klimatledarskapet. Finland bör främja ett Europa som är ekonomiskt hållbart och beaktar miljöfrågor.

Paketet Fit for 55. Finland bör främja en rättvis prissättning av utsläppen, eftersom det bara är marknadsmekanismen som styr innovationer och investeringar till de mest effektiva lösningarna med avseende på både utsläppsminskning och produktion.

En så stor del som möjligt av utsläppsminskningarna bör styras till den handlande sektorn och tillämpningen av sektorn inom olika områden utvidgas. Priset på utsläpp inom utsläppshandeln är detsamma i hela EU, alltså alla medlemsländer manas till utsläppsreduktion. För de utsläpp som inte omfattas av utsläppshandeln, det vill säga inom ansvarsfördelningssektorn, har landsspecifika mål utstakats politiskt, vilket är mindre gynnsamt för Finland.

Att utvidga EU:s gemensamma utsläppshandel till byggnader, sjötransporter och vägtrafik ligger i Finlands intresse, men i detta sammanhang bör utsläppen från dessa sektorer överföras från ansvarsfördelningen mellan medlemsländerna till den handlande sektorn. Vid beräkning av utsläppshandeln inom sjöfarten bör det större bränslebehovet hos isbrytare kompenseras på grund av omständigheterna. Om utsläppshandeln utvidgas till nya sektorer, ska Finland på motsvarande sätt sänka de nationella utsläppsavgifterna inom dessa sektorer. För att möjliggöra detta bör inkomsterna från auktionerna inom de nya utsläppshandelssektorerna inte i någon större utsträckning överföras till inkomstunderlaget för sociala klimatfonden så som kommissionen föreslår.

I Finland gör vi framsteg inom utsläppsreduktion, men i och med att paketet Fit for 55 framskri-der måste man se till att alla länder förbinder sig att uppfylla sina utsläppsminskningsmål. De mest effektiva metoderna kan variera, så för att nå målen behövs nationellt handlingsutrymme också i verksamheten inom ansvarsfördelningssektorn. För Finlands del är det oroväckande att exempelvis energieffektivitetsdirektiven och direktivet om förnybar energi åter ska omarbetas fastän det med tanke på måloppfyllelsen är nyttigare med förutsägbarhet i omvärlden än ryckig detaljreglering.

Att detaljstyra metoder på EU-nivå kan motverka målet och göra det svårare att genomföra de förnuftigaste lösningarna exempelvis inom uppvärmning. Vi måste också se till att förslagen i paketet inte begränsar ett hållbart skogsbruk som beaktar hela värdekedjan. Kommissionen får inte ges fler befogenheter som omfattar även skogsfrågor exempelvis genom delegerade rättsakter.

Åtgärderna för att minska de klimatskadliga utsläppen får inte leda till att det blir lönsamt för företagen att flytta produktionen till länder utanför EU. Prissättningen av utsläppen bör gälla inte bara produktionsanläggningar i EU utan också import från länder utanför EU. Det är mer rättvist för produktionen i EU samtidigt som det uppmuntrar till att minimera utsläppen också i de utomstående företag som säljer sina produkter i EU:s medlemsländer. En välplanerad gränsjusteringsmekanism för koldioxid ökar konkurrensen mellan företagen för att bromsa klimatförändringen och ger företagen incitament att göra långsiktiga investeringar i ren teknik inom EU. EU:s globala konkurrenskraft kan förbättras genom att göra det mer lönsamt att reagera på klimatförändringen.

Betänkande StoUB 1/2021 rd Reservation 2

Utsläppen och kolläckaget i hela värdekedjan inom produktionen bör vägas in över lag. Det har varit tekniskt lättare att ingripa i produktionen inom EU, men det är inte vettigt om den produktion som förorenar vår egen konsumtionskorg flyttas någon annanstans. I framtiden bör tyngdpunkten i EU:s utsläppsinsatser flyttas till prisstyrningen i konsumentkorgen. Tjänster och produkter som produceras i Europa på ett hållbart sätt ska vara förmånligare för konsumenterna än varor som transporteras över långa avstånd och produceras på ett förorenande sätt och som är avsedda för kortvarig konsumtion.

Skogsstrategi: De skogspolitiska besluten måste fortsatt fattas nationellt och våra skogsvårdsmetoder får inte bli föremål för ändringar på EU-nivå. Genom aktiv skogsvård kan man öka trädbeståndets kollager och samtidigt ersätta fossila råvaror. Skogsegendomen omfattas också av skyddet för privat egendom, och Finland måste hålla fast vid det.

Samlingspartiet förespråkar hållbarhetsaspekten i EU:s gröna giv och anser att det är viktigt att främja lösningar inom cirkulär ekonomi och bioekonomi på EU-nivå. Klimatförändringen, utarmningen av den biologiska mångfalden och exempelvis det svaga tillståndet i vattendragen är sammankopplade problem som kan lösas genom att vi påskyndar övergången till cirkulär ekonomi.

Taxonomi: Finland kan inte acceptera kriterierna i de delegerade rättsakterna som äventyrar en hållbar användning och vård av våra skogar. Finland kan inte acceptera den föreslagna modellen, som definierar skogsvården i Finland som icke-hållbar, ökar byråkratin och försämrar möjligheterna att finansiera bioekonomin. Dessutom måste Finland arbeta för att kärnenergin ska klassificeras som ren energi i taxonomin. Den föreslagna modellen försämrar våra investeringar i både skogsindustri och kärnkraft.

En innovativ tillväxtpolitik och en mer integrerad inre marknad

Samlingspartiet vill att EU:s tillväxtutsikter ska bli positiva genom en målmedveten politik. Europa måste bli världens mest konkurrenskraftiga ekonomiska område för att det ska finnas förutsättningar att skapa nya arbetstillfällen. Den största utmaningen för EU:s tillväxt är den åldrande befolkningen. När vår befolkning minskar och åldras måste EU hitta effektivare metoder att ha kvar konkurrenskraft, välstånd och stabilitet i en alltmer geopolitisk och geoekonomisk värld.

En av de viktigaste källorna till produktivitetstillväxt och välfärd i EU är den inre marknaden. Den har inte hållit jämna steg med den tekniska utvecklingen. På den inre marknaden har det saknats standarder för plattformsekonomi med tillhörande betalningssystem och nyttjande av data. Dessa måste bli en prioritet inom tillväxtpolitiken för reformer. På grund av den svaga utvecklingen inom plattformsekonomin har de nätverkseffekter som är kritiska med tanke på tillväxten blivit små. Innovativa företags inträde på marknaden och tillväxt har varit långsam jämfört med Kina och Förenta staterna. FoUI-satsningarna inriktas fortfarande kraftigt på att utveckla gamla produkter, exempelvis bilar, och inte på att skapa nya produkter och tjänster. Tyngdpunkten måste nu förskjutas.

Digitaliseringen leder till nya former av arbete. Finland måste främja utvecklingen av den digitala inre marknaden och verksamhetsförutsättningarna för företag som tillhandahåller digitala

Betänkande StoUB 1/2021 rd

Reservation 2

tjänster. EU:s forsknings- och innovationsfinansieringsprogram måste få stöd för att vi ska kunna bemöta de konkurrenskraftsrelaterade och samhällseliga utmaningarna. EU måste utvecklas till en gynnsam miljö för utveckling och tillämpning av artificiell intelligens. Finlands nationella arbete för att främja ibruktandet av artificiell intelligens kan tjäna som exempel när praxis utvecklas på EU-nivå.

Att TEN-T-stomnätet ska bli färdigt före utgången av 2030 och att ett heltäckande nät ska färdigställas före utgången av 2050 är en av de viktigaste fördelar som den inre marknaden erbjuder Finland. Finland måste snabbare nyttiggöra de trafikinfrastrukturprojekt som EU erbjuder.

En öppen och ansvarsfull handelspolitik

Finland måste främja upprätthållandet och stärkandet av ett multilateralt, regelbaserat handelsystem. EU ska använda sin handelspolitiska kraft för att globalt främja våra grundläggande värderingar, vår säkerhet och våra klimat-, miljö- och människorättsmål. Handelsavtalen ska för sin del främja företagens samhällsansvar.

En förklaring av WTO:s tvistlösningsmekanism är en utmaning för stabiliteten i den internationella handeln. Det viktigaste är att WTO svarar mot de moderna utmaningarna inom den internationella handeln, såsom ny handelsteknik, digitalisering, hållbarhets- och klimatmålen, hälsofrågor, arbetskraftens rörlighet och de mänskliga rättigheterna. Det väsentliga är att åtgärda snedvridningar till följd av statligt stöd och osunda handelsmetoder. Dessutom måste WTO:s tvistlösningsmekanism börja fungera.

Förenta staterna är EU:s viktigaste handelspartner. Genom att öka det handelspolitiska samarbetet med Förenta staterna kan EU bättre övervaka att dess intressen och värderingar fullföljs i förhållande till den skärpta stormaktskonkurrensen. Det vetenskaps- och tekniskråd som EU och Förenta staterna startade sommaren 2021 är välkommet för att fördjupa det transatlantiska handelspartnerskapet.

I förhållande till EU är Kina en samarbetspartner, konkurrent och utmanare på systemnivå. När det gäller handelspolitik är EU Kinas största partner och Kina är EU:s näst största partner. För att ha ett balanserat och ömsesidigt förhållande till Kina måste EU bevaka sina kommersiella intressen och hålla fast vid sina principer i fråga om mänskliga rättigheter. EU bör kräva att Kina håller fast vid sina åtaganden och ökar öppenheten och transparensen på sin marknad. Samarbetet med Kina i globala frågor, såsom bekämpningen av klimatförändringen, är viktigt för EU. Som en del av sin politik gentemot Kina måste EU utveckla sin Stillahavsdimension så att unionen kan bli en inflytelserik aktör i ett område som får ökad betydelse för världsekonomin.

Samarbetet och handeln mellan EU och Afrika måste stärkas. Grunden för de afrikanska ländernas näringar och en hållbar ekonomisk utveckling måste stärkas. Ett frihandelsområde mellan EU och Afrika blir möjligt om partnerskapen utvecklas.

Betänkande StoUB 1/2021 rd Reservation 2

Utvecklingen av den ekonomiska och monetära unionen

Samlingspartiet vill utveckla Ekonomiska och monetära unionen mer ambitiöst. Överskudsättningen, bristen på marknadsdisciplin och ödesgemenskapen mellan medlemsstaterna och bankerna är de största problemen i Ekonomiska och monetära unionen.

Vårt mål är en valutaunion där principen om marknadsdisciplin (no bailout) kan återupprättas. Varje medlemsstat ska själv svara för sina skulder utan att behöva förlita sig på centralbankens stöd och omfattande program för värdepappersköp. Finland måste förbinda sig att inrätta en gemensam europeisk skuldsaneringsmekanism och avveckla hindren för no bailout-principen och marknadsdisciplinen.

En hållbar skuldnivå i medlemsländerna är en förutsättning för marknadsdisciplin. Skuldsaneringsmekanismen bör byggas på basis av Europeiska stabilitetsmekanismen. Dess funktion bör kopplas till iakttagandet av reglerna om statens skuldsättning. Skuldsaneringsmekanismen är en förutsättning för att marknadsdisciplin ska kunna genomföras. ESM:s utveckling och plats i EMU:s arkitektur måste utvärderas regelbundet.

Utvecklingen av stabilitets- och tillväxtpakten och strukturreformerna i medlemsstaterna är mycket viktiga. Varje medlemsstat måste också i fortsättningen bära det primära ansvaret för den ekonomiska politiken. Förutsättningarna för detta kan förbättras genom att stärka marknadsdisciplinen och möjliggöra statlig skuldsanering. Om man kommer överens om denna baslinje för den ekonomiska politiken är det möjligt att gå vidare också i fråga om andra lösningar. Regelverket för EU:s finanspolitik måste därefter ses över i enlighet med principerna för marknadsdisciplin, eftersom det för vissa medlemsstater inte längre är realistiskt att nå målet på 60 procent. Tanken på en skraddarsydd gräns för skuldsättningen i varje medlemsstat med beaktande av skuldållbarheten är värd att överväga.

Allt ekonomiskt stöd ska i fortsättningen vara villkorligt. Finland bör främja finanspolitiska beslutsprocesser som inte fungerar på ad hoc-basis, utan där medlemsländerna på ett proaktivt sätt kan besluta om unionens finanspolitiska ansvar och maktfördelning.

ECB:s roll bör förtydligas under perioden efter finans- och coronakrisen, då centralbanksfinansieringens andel av såväl medlemsstaternas som den inre marknads skulder har ökat betydligt. ECB kan inte vara en förlängning eller ersättning för medlemsländernas eller EU:s finanspolitik. Centralbanken kan effektivt främja sitt prisstabilitetsmål endast genom ett så självständigt och starkt mandat som möjligt.

Bankunionen bör genomföras helt, och vi behöver en kapitalmarknadsunion som byggs upp enligt gemensamt överenskomna riktlinjer. Man kan inleda diskussioner om en gemensam insättningsgaranti, men inte förrän de nuvarande riskerna har minskat tillräckligt mycket.

Finland bör aktivt delta i diskussionen om unionens nya egna medel och utvärdera kommande förslag. Genom att utveckla EU:s egna medel kan man exempelvis lätta på medlemsstaternas finansiella bidrag till återbetalningen av återhämtningsinstrumentet. Samtidigt måste vi se till att

Betänkande StoUB 1/2021 rd Reservation 2

ökningen av EU:s egna medel görs på ett rättvist sätt för Finland. Besluten om EU:s egna medel ska kvarstå inom ramen för ett enhälligt beslutsfattande.

Av de nya inkomstkällor som kommissionen föreslår är plastskatten och utvidgningen av systemet för handel med utsläppsrätter förmånliga sätt för Finland att öka EU:s egna medel. Mekanis- men för koltullar är också ett förslag som kan utvecklas. Koltullarna är en central del av utsläpps- handelssystemet. Koltullsavgifterna får inte vara det primära sättet att samla in egna medel, efter- som det ökar möjligheterna till protektionism och handelskrig. Den digitala skatten och skatten på finansiella transaktioner på EU-nivå är inte förmånliga för Finland.

EU som en stark global aktör och säkerhetsgemenskap

Europeiska unionen är Finlands viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska referensram, och med- lemskapet i unionen ökar Finlands säkerhet och inflytande globalt, anser Samlingspartiet. Fin- land måste stödja målet att utveckla unionen till en starkare utrikes- och säkerhetspolitisk aktör. Målet måste vara ett EU som kan reagera på den ökande instabiliteten i sina närområden, det ök- ande inflytandet från Kina och de utmaningar som Ryssland utgör.

Coronapandemin har visat på EU:s brister i fråga om försörjningsberedskap och självförsörjning. Utvecklingen av EU:s gemensamma beredskap och försörjningsberedskap ligger också i Fin- lands intresse. Detta förutsätter ett övergripande angreppssätt som tar hänsyn till arbetsfördel- ningen mellan unionen och medlemsstaterna.

Finland måste ha som mål att EU:s sanktionssystem ska ses över. Genom EU:s instrument för motsanktioner ('anti-coercion instrument'), som infördes i våras, kan kommissionen införa motsanktioner för de handelspartner som bryter mot reglerna för internationell handel och/eller för de handelspartner som hindrar att multilaterala, regionala eller bilaterala överträdelser be- handlas i tvistlösningsorgan.

Samlingspartiet anser att EU måste ha tydligare handlingsmodeller för att öka utrikespolitikens genomslagskraft. Beslut med kvalificerad majoritet måste införas i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. I den förberedande debatten inför en övergång till beslutsfattande med kva- lificerad majoritet måste man se till att alla medlemsländer har möjligheter att påverka. Vid sidan av beslut med kvalificerad majoritet måste det finnas möjlighet till konstruktiv röstnedläggning.

EU måste utveckla sin säkerhetspolitiska verktygslåda. Finland är berett att lämna och ta emot stöd och bistånd i enlighet med EU:s klausul om ömsesidigt stöd och bistånd (artikel 42.7 i EU- fördraget) och solidaritetsklausulen (artikel 222 i EUF-fördraget). Det betyder dock att EU:s skyddsklausuler måste få konkret innehåll.

Försvarssamarbetet måste utvecklas så att det stärker EU-ländernas militära kapacitet, vilket i sin tur stöder de nuvarande säkerhetsstrukturerna. På lång sikt bör vi vara beredda att se på frågan om sammanslagning av EU:s och Natos uppgifter i försvarsfrågor. Inom ramen för utvecklingen av EU:s militära kapacitet måste Finland stödja samarbetet med tredje länder, såsom Förenta stater- na och eventuellt också Storbritannien i framtiden. Försvarsindustriellt samarbete bör också be-

Betänkande StoUB 1/2021 rd Reservation 2

drivas på ett sätt som garanterar den finländska försvarsindustrin möjlighet att som jämlik partner delta i EU:s försvarsindustriella samarbete.

Utvecklingen av EU:s försvarssamarbete kan bära långt. EU måste vara berett på att i fortsättningen vara en mer strategiskt självständig aktör i sina närområden. Här kan försvarssamarbete inom EU ge ett viktigt mervärde. EU måste vid behov kunna genomföra också krävande krishanteringsinsatser självständigt. Därför måste EU bland annat gå in på frågan om en reform av EU-stridsgrupperna och ett effektivare nyttjande av exempelvis artikel 44 i Lissabonfördraget. Enligt artikeln ska det vara möjligt för EU att för olika slags krissituationer bilda frivilliga koalitioner inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

Coronapandemin och hybridpåverkan på EU-länderna har lyft fram behovet av att stärka unionens och medlemsländernas kristålighet. Hybridhoten har blivit en permanent del av Finlands och Europas säkerhetspolitiska miljö. Finland har varit aktivt i EU:s åtgärder för att öka insikterna i hybridhot. Detta påvisas av det europeiska kompetenscentrumet för motverkande av hybridhot, som inrättades i Helsingfors 2017. För att EU bättre ska kunna reagera på hybridpåverkan måste medlemsländerna samordna gemensamma handlingsmodeller och genomföra gemensamma övningar för olika hotscenarier.

Finland och EU har i stor utsträckning liknande mål för utvecklingspolitiken. Finland bör mer aktivt delta i det utvecklingspolitiska beslutsfattandet i EU. Det gör det möjligt att påverka den internationella utvecklingspolitikens framtid och genomförandet av utvecklingssamarbetet runt om i världen.

Migrationsfrågor kommer att utgöra en utmaning för EU också inom den närmaste framtiden. Svaga levnadsförhållanden, bland annat på grund av klimatförändringen, driver människor iväg från hemtrakterna. Europa utsätts för ett allt större migrationstryck. Det är uppenbart att detta fenomen måste bemötas både genom att stärka förmågan att hantera situationen och genom att effektivare påverka de bakomliggande orsakerna. Vi måste också minimera möjligheterna för EU:s grannländer att använda migration som verktyg för att påverka unionen.

Samlingspartiet anser att EU behöver mer välfungerande förfaranden för asyl och återvändande än för närvarande för att med iakttagande av skyldigheter enligt internationell rätt säkerställa att skydd snabbt erbjuds dem som behöver det och för att utan dröjsmål hänvisa dem som inte är i behov av skydd till återvändandeförfarandet. Systemet bör även i fortsättningen bygga på rätten att söka asyl. Men det måste utvecklas så att mekanismen för att passera gränserna och söka asyl inom landet minimeras och hjälpen riktas till de mest utsatta så nära ursprungsländerna som möjligt. På så sätt närmar sig asylsystemet kvotflyktingssystemet som fyller sitt syfte. Det ligger i Finlands intresse som stat vid de yttre gränserna att det skapas klara ansvar för alla medlemsstater.

Utveckling av Finlands inflytande i EU

Samlingspartiets riksdagsgrupp instämmer i de farhågor som lyfts fram vid utfrågningen av sakkunniga i stora utskottet om nuläget gällande vår tidigare välfungerande förhandspåverkan i EU.

Betänkande StoUB 1/2021 rd **Reservation 2**

Vi måste återställa den höga standarden genom att sätta in ministerieresurser till stöd för vår verksamhet i EU. Dessutom måste resurserna stärkas om det behövs.

Samlingspartiet uppmuntrar regeringen att öka insynen i behandlingen av EU-ärenden. Det är viktigt att säkerställa ett gott samarbete mellan regeringen och riksdagen och att riksdagen får tillräcklig information i rätt tid i enlighet med grundlagen. De tunga EU-redogörelserna svarar inte mot behoven i den offentliga debatten och planeringen av vår påverkan i EU. Den årliga planeringen av påverkan enligt EU:s, och särskilt kommissionens, tidsplan och den åtföljande riksdagsbehandlingen är ett mer dynamiskt och konkret tillvägagångssätt.

Samlingspartiet vill att Finland ska komma med ett enhetligt budskap till kommissionen och medlemsländerna, särskilt i kritiskt viktiga frågor. Att samarbeta med relevanta partner i olika frågor är ett av de viktigaste sätten att förbättra våra egna möjligheter att påverka EU-besluten. Relationer måste också byggas upp med de medlemsstater som Finland av hävd har haft mindre kontakter med.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förutsätter att statsrådet förbättrar sitt inflytande i EU särskilt i frågor som gäller EU:s klimatpolitik, utvecklingen av den inre marknaden, handelspolitiken, Ekonomiska och monetära unionens framtid samt den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken,

att riksdagen förutsätter att statsrådet i frågor som gäller EU:s ekonomiska och monetära union ser till att Finland åter intar sin plats bland de länder som bedriver en ansvarsfull ekonomisk politik,

att riksdagen förutsätter att statsrådet mer målmedvetet driver målet att utveckla unionen till en starkare utrikes- och säkerhetspolitisk aktör,

att riksdagen förutsätter att statsrådet i sin EU-politik återställer en hög nivå på förhandspåverkan genom att rikta ministeriernas resurser till stöd för vår EU-verksamhet och drar klara gränser för den ökade ekonomiska solidariteten,

att riksdagen uppmanar statsrådet att öka insynen i behandlingen av EU-ärenden, säkerställa ett gott samarbete mellan regeringen och riksdagen och garantera tillgången till tillräcklig information i EU-ärenden i god tid i enlighet med grundlagen och

att riksdagen förutsätter att statsrådet förtydligar målen för Finlands EU-politik och prioriteringen av målen samt ökar genomslaget för Finlands EU-politik genom påverkansstrategier för att därigenom höja finländarnas förtroende för unionen.

Betänkande StoUB 1/2021 rd
Reservation 2

Helsingfors 8.10.2021

Anne-Mari Virolainen saml
Pia Kauma saml
Ville Kaunisto saml
Matias Marttinen saml
Sinuhe Wallinheimo saml

Betänkande StoUB 1/2021 rd Reservation 3

RESERVATION 3

Motivering

Kristdemokratiska utskottsgruppen kommer med följande kommentarer till statsrådets redogörelse för EU-politiken.

Ekonomi

Finland bör i sin EU-politik starkare betona medlemsländernas eget ansvar för sin ekonomi. EU:s återhämtningsmekanism, som godkänts av Marins regering, fjärmar medlemsländerna från en sund ekonomi och marknadsdisciplin och leder allt längre bort från en linje som respekterar unionsfördragen. Genomförandet av en hållbar ekonomisk politik får inte läggas ut på EU, utan medlemsländerna måste vidta nationella åtgärder för att säkerställa att det finns handlingsutrymme under krisåren.

Återhämtningsinstrumentet

Coronakrisen har lett till stora och principiella förändringar i EU:s verksamhet. EU:s återhämtningsinstrument binder de finländska skattebetalarna till högre medlemsavgifter och till en solidarisk skuld som varar i årtionden. Därmed öppnas också dörren för beskattning på EU-nivå. Grundlagsutskottets riktlinjer för krav på kvalificerad majoritet med två tredjedelar visade att det vid godkännandet av återhämtningsinstrumentet var frågan om överföring av befogenheter till EU. Det strider mot grundprinciperna att vi nu åtar oss en solidarisk skuld, och den ökande avgiftsördan hotar vår ekonomiska bärkraft.

Att öppna upp för skuldsättning leder sannolikt till att man vill öka den EU-skuldsättning som nu konstaterats vara en engångsföreteelse. Det höjer också trycket på att hitta nya källor till unionens egna medel för att betala tillbaka den gemensamma skulden. Utöver den plastskatt som nu genomförs planerar kommissionen bland annat en digital skatt och skatter som drabbar finländska företag och finländskt kapital. Dessutom står det i redogörelsen att Finland förhåller sig öppet och konstruktivt till utvecklingen av systemet för EU:s egna medel, dvs. inkomstsidan i budgetramen. Skapandet av EU-skatter och beviljandet av beskattningsrätt till unionen hotar att inskränka riksdagens budgetsuveränitet. Utöver det nationella skattesystemet kommer det då till ett nytt övernationellt skatteskipt vars konsekvenser inte bedömts. Kristdemokraterna anser att skattepolitiken i princip hör till den nationella suveräniteten. Kristdemokraterna stöder inte tillämpning av majoritetsbeslut, utan enhällighetskravet bör bibehållas i EU:s skattepolitik.

Dessutom är återhämtningsinstrumentet ogynnsamt ur ekonomisk synvinkel: enligt bedömningar har instrumentet inte några betydande direkta konsekvenser för vår export. Det kommer konjunkturpolitiskt för sent, orsakar överhettning i små samhällsekonomier, snedvrider konkurrensen till förmån för andra EU-länder och försvagar Finlands relativa konkurrensställning.

Kristdemokraterna föreslog att propositionen skulle förkastas, att finansieringsramen och återhämtningsinstrumentet skulle hållas åtskilda och att instrumentet skulle öppnas genom ett sepa-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

Reservation 3

rat fördrag bara för de länder som vill betala och ta emot medel. Som finansutskottet (FiUU 4/2021) anser vi att Finland inte bör godkänna en upprepning av motsvarande arrangemang och inte heller godkänna arrangemang som försvagar medlemsstaternas incitament att sanera sina offentliga finanser och ökar riskerna för den finansiella stabiliteten och makrostabiliteten i Europa.

EMU

EU:s budgetbestämmelser slopades under coronakrisen, och EU har inlett en debatt om reformen av reglerna. Kristdemokraterna anser att EU måste utvecklas med grundfördragen som ram. En fungerande ekonomisk och monetär union förutsätter att gemensamma regler följs, att den ekonomiska utvecklingen grundar sig på varje regions egna ansträngningar och att marknadsdisciplin iakttas. Vi anser att det är egendomligt att redogörelsen inte innehåller något principiellt stöd för EU:s stabilitets- och tillväxtpakt. Vid utvecklandet av EMU är det nödvändigt att återupprätta marknadsdisciplinen. Stabilitetsmekanismen ESM bör bibehållas som ett arrangemang mellan medlemsstaterna, och dess centrala beslutsfattande bör även i fortsättningen basera sig på enhällighet.

Marins regering har utöver återhämtningsinstrumentet främjat andra solidariska projekt och gett grönt ljus för ett tidigarelagt införande av den gemensamma krismekanismen. Kristdemokraterna ser en risk för att vi som bankkunder blir tvungna att betala notan när banker i Sydeuropa kraschar. Riskerna inom banksektorn i de stater som ingår i bankunionen varierar fortfarande mycket. Många medlemsländer har också problem med ineffektivitet och överkapacitet inom banksektorn, och därför kommer banker att läggas ner de närmaste åren. Dessutom har coronakrisen fört med sig en exceptionellt stor osäkerhet, vars följder inte har utretts tillräckligt. I den globala ekonomin finns det betydande risker som snabbt kan återspeglas i banksektorns stabilitet, och därför är tidpunkten för att främja ett tidigarelagt införande den sämsta möjliga.

Ett villkor för riskdelning måste vara att riskerna reduceras tillräckligt mycket. Banker som inte är livsdugliga måste först avvecklas och slås samman. Likaså måste man se till att bankerna har samma ekonomiska utgångsläge innan de får ett gemensamt insättningsgaranti. Bankunionen får inte fullbordas till vilket pris som helst.

Det bör noteras att regeringen, även om statsrådet i sin egen utredning konstaterar att riskredueringen inte har framskridit märkbart, utifrån en samlad politisk bedömning godkände tidigarelagt införande av säkerhetsmekanismen och ändring av avtalet om bidrag och förordade förfarandena för undertecknande och ratificering samt behövliga ändringar av de lagar och anvisningar som anknyter till ESM.

Enligt en bedömning är nettoeffekten av ändringen av fördraget negativ för den finländska banksektorn, om de finländska bankerna bedöms ha en betydligt bättre ekonomisk ställning än de övriga bankerna i euroområdet. De extraordinära bidrag som tas ut till förmån för banksektorn i andra länder kan uppgå till flera miljarder euro.

I den tidigare behandlingen av ärendet ansåg grundlagsutskottet att det med avseende på det samlade avtalet och den konstitutionella bedömningen av det inte är utan betydelse att avtalet innehåller en övergångsperiod. Grundlagsutskottet har upprepade gånger framfört att Finlands

Betänkande StoUB 1/2021 rd

Reservation 3

budgetsuveränitet bör skyddas så effektivt som möjligt och att det bör ses till att Finlands ansvar för arrangemangen inte ökar på grund av särdragen hos de uppenbarligen komplicerade arrangemangen.

I en tilläggsutredning som utskottet begärde av finansministeriet under den tidigare behandlingen av ärendet konstateras det att om diskussioner om överföring av EFSF-stöden skulle inledas, skulle man samtidigt bedöma olika genomförandealternativ och deras konsekvenser för säkerhetsarrangemanget för Finlands Greklandslån. Om överföringen skulle genomföras, skulle giltighetstiden för säkerhetsarrangemanget förutsätta omförhandling av de avtal om arrangemanget som ingåtts med de grekiska bankerna. Även om de ändringar som gäller Finlands exponeringar begränsas av avtalsbestämmelsens bestämmelser om ansvarsbegränsning och minskning av tilläggskapitalandelen i och med återbetalningen av EFSF-lånen, är det klandervärt att konsekvenserna för Finlands säkerhetsarrangemang inte utreddes på förhand.

Under coronakrisen har det dessutom skapats exceptionella ekonomiska instrument, såsom SURE-mekanismen för att minska arbetslöshetsrisken. SURE borde ha förkastats, eftersom det är ett arrangemang som hör till den nationella kompetensen.

Kristdemokraterna påminner om att borgensförbindelserna inom den offentliga sektorn i Finland ligger på en hög nivå i internationellt perspektiv. Borgensförbindelserna inom Finlands offentliga finanser var i förhållande till totalproduktionen de högsta bland EU-länderna (Eurostat 2018). I detta sammanhang beaktas dock inte de ökande EU-åtagandena, som redan uppgår till tiotals miljarder euro. Grundlagsutskottet (GrUU 14/2021 rd) instämde bara delvis i propositionens motivering till lagstiftningsordning. Där står det att i och med beslutet ökar Finlands ansvar inte på ett sätt som kan äventyra finska statens möjligheter att fullgöra sina skyldigheter enligt grundlagen.

I redogörelsen betonas betydelsen av den europeiska planeringsterminen vid samordningen av den ekonomiska politiken. Kristdemokraterna fäster uppmärksamhet vid att man under den europeiska planeringsterminen inte har lyckats samordna och styra medlemsländernas ekonomiska politik på önskat sätt. Medlemsländerna kan välja de rekommendationer som passar dem bäst, medan reformer som borde stå högt i prioritetsordning inte genomförs. Utöver att kommissionen bör fästa uppmärksamhet vid antalet rekommendationer och göra sina prioriteringar utifrån det, måste det ses till att styrningen inte är asymmetrisk mellan medlemsländerna. Också mekanismerna och åtgärderna för att motverka att EU-medel används i fel syften har varit svaga.

EU:s klimatlagstiftning och taxonomi

EU:s klimatmål medför en betydande ökning av regleringen, som till viss del är motstridig och överlappande. Kristdemokraterna ser det som viktigt att ta reda på vems ansvar det är att bilda sig en helhetsuppfattning av klimat- och miljöregleringen. Enbart det att lagstiftningen utarbetas på olika håll i kommissionen fördunklar helheten. Arbets- och näringsministeriet har meddelat att EU:s klimatpaket hotar att bli ett lapptäcke.

I våras offentliggjorde kommissionen den första delegerade akten till taxonomiförordningen. Förslaget har fått kraftig kritik både från miljöorganisationer, näringslivet, energiindustrin och jord- och skogsbruksproducenterna. Det kan anses vara ett misslyckande om hållbarheten bara

Betänkande StoUB 1/2021 rd

Reservation 3

granskas ur klimatperspektiv. Avskiljandet av kärnenergi från helheten och osäkerheten i fråga om vattenkraften hotar att urvattna klimatmålen. Dessutom hotar den föreslagna taxonomin att öka byråkratin för skogsägarna när skogsbrukslägenheter på mer än 13 hektar börjar avkrävas rapportering om klimatåtgärder.

Vi påminner om att energisystemets hållbarhet också måste ses ur funktionssäkerhetssynvinkel. Till exempel i början av året fanns det risk för att hela elnätet på den europeiska kontinenten skulle rasa på grund av en funktionsstörning. Energiförsörjningen i Europa kan inte byggas enbart på vind och solenergi. Bioenergin, som är viktig för Finland, har också tappat betydelse.

Migration

Kommissionens förslag till EU:s nya invandrings- och asylpolitik är behäftat med vissa problem. I likhet med förvaltningsutskottet anser vi att det första landet ska ha ansvar för behandlingen av asylsökande. Vi är kritiska till de föreslagna ändringarna i ansvarsgrunderna, enligt vilka en asylsökandes "band" till en medlemsstat kan leda till att staten blir ansvarig för behandlingen av ansökan. I förvaltningsutskottets utlåtande (FvUU 25/2020) ses ändringarna i ansvarsgrunderna som problematiska. Enligt utskottet är arrangemangets praktiska funktion förknippad med många öppna frågor.

Kristdemokraterna motsätter sig den påtvingade solidariteten. I en krissituation kan medlemsländerna välja om de vill visa sitt stöd genom att ta emot internt omplacerade asylsökande eller genom att ta ansvar för att återsända ett visst antal personer. Om återsändandet misslyckas ska medlemsstaten ta emot de berörda personerna på sitt eget territorium. Förvaltningsutskottet tvivlar på att förslaget är realistiskt: de länder som hittills har varit ovilliga att delta i den gemensamma fördelningen är knappast redo för det nu heller.

Utan en effektiv återsändningspolitik kan det inte heller finnas en enhetlig migrations- och asylpolitik inom unionen. Om en effektiv återsändningspolitik inte kan säkerställas, undergrävs den reform som kommissionen föreslår. I nuläget återsänds i EU bara en tredjedel av dem som fått beslut om återsändande. Det är nödvändigt att återsändanden genomförs utan svårighet och att samarbete med tredjeländer upprättas i samband med återsändanden, anser förvaltningsutskottet i utlåtandet. Dessutom är det oklart hur behörighetsansvaret för de EU-länder som har olika roller i solidaritetsmekanismen ska bestämmas. Handelspolitiken, utvecklingssamarbetet och andra samhälleliga politikområden ska kopplas till genomförandet av en fungerande återvändandepolitik och ett fungerande återvändandesamarbete utan dröjsmål, menar förvaltningsutskottet. Som motprestation för unionens och medlemsländernas olika ekonomiska stöd ska det vara möjligt att ålägga en skyldighet att utan villkor ta emot medborgare i det egna landet som ska återsändas.

Människornas välfärd och levnadsförhållanden måste kunna förbättras med hjälp av utvecklingsbistånd och klimatpolitik och tyngdpunkten i asylpolitiken måste förskjutas mot kvotflyktningssystemet. Det finns skäl att på EU-nivå inleda en debatt om att stärka kvotflyktningssystemet för att undvika okontrollerad migration.

Under krisen i Afghanistan kunde EU:s snabbinsatsstyrkor inte mobiliseras, utan medlemsländerna agerade nationellt, vilket visade att systemet i dag inte fungerar. I fortsättningen måste styr-

Betänkande StoUB 1/2021 rd

Reservation 3

korna kunna tas i bruk operativt i olika krissituationer i världen, exempelvis för att trygga säkerheten i fråga om humanitärt bistånd vid naturkatastrofer.

Övrigt

Kristdemokraterna vill lyfta fram frågor gällande EU-domstolens verksamhet. Politiska riktlinjer får inte beröra domstolen, och det ter sig märkligt att regeringen i redogörelsen uppmuntrar till påverkan som en verksamhet som stöder det politiska inflytandet.

EU:s utsikter

Redogörelsen saknar ett väsentligt tema, nämligen en linje och vision för vart EU är på väg. Vi anser att den ökande ekonomiska solidariteten och den kraftiga skuldsättningen i medlemsländerna är en oroväckande utveckling som regeringen bör ingripa i. Godkännandet av återhämtningsinstrumentet innebar en betydande förändring i unionens verksamhet. Även om återhämtningsinstrumentet konstateras vara av engångsnatur och exceptionellt, har lösningen karaktär av prejudikat. Det är svårt nu att backa bort från vägen till gemensam skuld och EU-skatte.

Lösningar som återhämtningsinstrumentet sätter medborgarnas rättskänsla på hårda prov. Kristdemokraterna har uppmanat regeringen att stå emot initiativ som ökar vår avgiftsbörda ytterligare. Sund kritik behövs vid förhandlingsbord där Finlands ställning och omständigheter inte automatiskt beaktas.

En av de största svagheter i redogörelsen är att den inte beaktar den nationella EU-debatten och utspelen i andra länder. Regeringen Marin har motiverat godkännandet av återhämtningsinstrumentet med dess extraordinära karaktär och engångsnatur, men de främsta EU-ledarna har tolkat instrumentet som att det möjliggör nya skuldmekanismer. Följaktligen driver unionen allt längre bort från gemensamt överenskomna principer och regler. Av redogörelsen framgår inte hur Finland förhåller sig till dessa ställningstaganden.

Kristdemokraterna vill utveckla EU som ett samarbetsorgan för självständiga stater som genom en fungerande inre marknad främjar sysselsättningen och välfärden. För att säkerställa tillväxt och konkurrenskraft måste vi fortsätta att utveckla den inre marknaden och satsa på internationellt multilateralt samarbete. EU bör koncentrera sig på de frågor där samarbetet ger mervärde i förhållande till den nationella politiken. Vi ser det som viktigt att det förs en aktiv debatt om vart EU är på väg. Konferensen om EU:s framtid hotar att bli en diskussionsplattform för en liten grupp som sedan tidigare är aktiv.

Förslag

Vi föreslår

att statsrådet lämnar en ny redogörelse som väger in de frågor som behandlas ovan.

Betänkande StoUB 1/2021 rd
Reservation 3

Helsingfors 8.10.2021

Sari Essayah kd
Peter Östman kd